

**Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Katedra pedagogiky**

Bakalářská práce

Lucie Hadžiosmanovičová

Možnosti využití canisterapie ve výchovně vzdělávacím procesu

Possibilities of using canistherapy in the educational process

Praha 2022

Vedoucí práce: Mgr. Tereza Komárková, Ph.D.

Poděkování

V první řadě bych chtěla moc poděkovat své vedoucí práce Mgr. Tereze Komárkové, Ph.D. za skvělou spolupráci, trpělivost a poskytnutí mnoha cenných rad. Veškeré její pomoci si upřímně vážím. Další člověk, kterému je na místě poděkovat, je Bc. Iva Sieberová, zakladatelka canisterapeutického spolku Sirius Třebíč, z. s., která přivedla můj zájem ke canisterapii a otevřela mi dveře k aktivní činnosti. Umožnila mi získat praxi, díky které jsem se rozhodla studovat pedagogiku.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

.....

Lucie Hadžiosmanovičová

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je provést literární rešerši o možnostech využití canisterapie ve výchovně vzdělávacím procesu dětí. Ukázat, u kterých cílových skupin je canisterapie dobře využitelná a s čím vším dokáže pomoci. Ve své práci osvětluji pojmy canisterapie. Dále se věnuji popisu forem canisterapie, polohování, canisterapii u dětí, dále zmiňuji, jak lze canisterapii využít v geriatrii a při různých typech postižení. Na závěr bakalářské práce představuji několik vlastních ukázek canisterapie.

Klíčová slova

canisterapie, zooterapie, speciální pedagogika, pes, klient, polohování, postižení, školní instituce, praktické školy, terapie, dítě

Abstract

The aim of the bachelor's thesis is to conduct a literature research on the possibilities of using canistherapy in the educational process of children. To show which target groups canistherapy is useful for and what it can help with. In my work I shed light on the terms of canistherapy. I also describe the forms of canistherapy, positioning, children canistherapy, I also mention how canistherapy can be used in geriatrics and various types of disabilities. At the end of the bachelor thesis I present several examples of canistherapy of my own.

Key words

canistherapy, zootherapy, special education, dog, client, positioning, disability, school institution, practical schools, therapy, child

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Canisterapie	9
2.1 Účastníci canisterapie.....	10
2.1.1 Canisterapeut	11
2.1.2 Odpovědná osoba.....	11
2.1.3 Canisasistent	11
2.1.4 Canisterapeutický pes	11
2.1.5 Klient	12
2.1.6 Zástupce klienta	12
2.2 Historie canisterapie.....	13
2.3 Zooterapeutická asociace	14
2.4 Výběr a předpoklady terapeutického psa	15
2.5 Canisterapeutické zkoušky	18
3. Metody a formy canisterapie	20
3.1 Metody canisterapie	20
3.1.1 Metoda AAA – aktivity za pomoci psů	20
3.1.2 Metoda AAT – terapie za pomoci psů	21
3.1.3 Metoda AACR – krizová intervence za pomoci psů	21
3.1.4 Metoda AAE – vzdělávání za pomoci psů.....	22
3.1.5 Metoda Polohování	22
3.2 Formy canisterapie	23
3.2.1 Individuální canisterapie.....	23
3.2.2 Skupinová canisterapie	23
3.2.3 Návštěvní canisterapie	24
3.2.4 Pobytová canisterapie	24
3.2.5 Rezidentní canisterapie	25
3.2.6 Jednorázová canisterapie	25
3.2.7 Krizová intervence	25
4. Canisterapie u dětí	26
4.1 Pes a dětský vývoj.....	27
4.2 Pes a děti se specifickými potřebami	27
4.2.1 Ovlivnění smyslů	28

4.2.2	Relaxace a zklidnění	29
4.2.3	Projev emocí a vzájemná interakce	29
4.2.4	Motivace k pohybu	30
4.2.5	Rozvoj komunikace	30
4.3	Ústavní zařízení pro děti	30
4.3.1	Ukázka canisterapie v praktické třídě	31
5.	Canisterapie v geriatрии	33
5.1	Prospěšnost zvířat pro seniory	33
5.2	Naplnění sociálních potřeb	33
5.3	Aktivizace seniorů	35
5.4	Vliv psa na demenci	35
6.	Canisterapie při vybraných typech postižení	36
6.1	Klienti s tělesným postižením	36
6.2	Klienti s mentálním postižením	37
6.3	Klienti se smyslovým postižením	38
6.4	Klienti s poruchou autistického spektra	39
7.	Praktická kapitola	40
7.1	Osobní zkušenost s výběrem terapeutického psa	40
7.2	Průběh besedy „Pší dobrodružství“	41
7.3	Ukázka přípravy lekce canisterapie v praktické škole	42
7.4	Canisterapie za období duben–červen 2021	44
7.5	Výběr třech situací, se kterými jsem se setkala	48
7.5.1	Chlapec se strachem ze psů	48
7.5.2	Integrovaný chlapec pocházející z Mongolska	48
7.5.3	Dívka se strachem z koronaviru	49
7.6	Canisterapie jako součást programu během letního tábora 2021	50
7.7	Organizace příměstského Kempu se psy 2022	53
8.	Závěr	54
9.	Použité zdroje	56
9.1	Zdroje tištěné podoby	56
9.2	Elektronické zdroje	56
10.	Přílohy	58
11.	Seznam příloh	76

1. Úvod

Canisterapie je terapie za pomoci psů. Bakalářská práce je věnována právě canisterapii a zejména jejím možnostem využití ve výchovně vzdělávacím procesu dětí, jak již napovídá samotný název. Téma bylo zvoleno na základě mých dlouhodobých aktivit v oblasti canisterapie. Cílem práce je přispět k rozšíření povědomí o canisterapii a jejím využití. Canisterapie je obor speciální pedagogiky, v rámci které se zaměřuje na práci s klienty se speciálními vzdělávacími potřebami. Avšak hojně se využívá také v pedagogice sociální, na kterou je úzce navázána a cílem využití psů je usnadnit klientovi začlenění se do kolektivu. Aktuálně je canisterapie velmi žádaná a rozvíjející se disciplína. Pes je tvor, který nikoho nesoudí, neopravuje, nehodnotí, a možná právě proto dokáže být skvělým podpůrným prostředkem a motivačním prvkem ke zlepšování obtíží. To, jakým způsobem canisterapie pomáhá, je to, čemu je tato práce věnována. V canisterapii se pohybuji od roku 2016, kdy ve mně nastartoval zájem o canisterapii zážitek z dětského tábora se psy, na kterém jsem působila jako praktikant. Na střední škole mi rozvrh umožnil účastnit se projektových dnů pro mateřské a základní školy, kde jsem začala získávat praktické zkušenosti. Nyní tvořím se svou fenou australského ovčáka Jinx aktivní canisterapeutický tým a věnujeme se primárně canisterapii u dětí. Certifikát o složení canisterapeutické zkoušky je přiložen v přílohách (viz Příloha 1).

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy a metodologie, v praktické části jsou uvedeny praktické příklady, jak vhodně canisterapii pro účely speciální a sociální pedagogiky využívat. Teoretická část práce byla vypracována pomocí rešeršní činnosti odborné literatury. Její kompletní soupis je uveden na konci práce v seznamu literatury. Praktická část vznikla na základě osobních zkušeností z aktivní canisterapeutické činnosti.

2. Canisterapie

„Název canisterapie se vžil jako označení způsobu terapie, který využívá pozitivního působení psa na zdraví člověka, přičemž pojem zdraví je zde myšlen přesně podle definice WHO (Světové zdravotnické organizace) jako stav psychické, fyzické a sociální pohody.“ Lenka Galajdová¹

I přes to, že se ve světě canisterapie jedná o poměrně starou definici pocházející z roku 1999, se stále jedná o definici, o kterou se opírá mnoho autorů. Najít ji lze v knize *Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie* (Galajdová 1999). Jedná se o první knihu věnovanou canisterapii, která vyšla v České republice. Shrnuje mnoho poznatků ze světové i domácí scény. Tato kniha je spíše teoretického rázu, představuje společnou historii psa a člověka, čímž začíná vyprávět příběh vzniku canisterapie. Čtenáři ale není nabídnut pouhý pohled do historie, kniha se věnuje také významu canisterapie v dnešní době, způsobům jejího použití, správnému výcviku psa a mnoha dalším zásadním bodům tohoto oboru. Lenka Galajdová se po dopsání své první knihy dostala spolu se Zdenkou Galajdovou do zahraničí, kde čerpaly nové zkušenosti. Poté po jejich návratu vyšla kniha s názvem *Canisterapie pes lékařem lidské duše*, která volně navazuje na knihu první.² Jedná se o knihu, která pojednává formou fiktivního rozhovoru o canisterapii, zejména jejich přednostech a úskalích. I v této knize Lenka Galajdová zdůrazňuje, že canisterapie doslovně znamená „lčba pomocí psa“. I zde nezapomíná vypíchnout, že se jedná o léčbu psychického i fyzického charakteru. Pes je obdarován mnoha pozitivními vlivy, kterými působí na člověka. Přispívá k psychické pohodě, uklidňuje, vyrovnává, ale také snižuje vysoký krevní tlak, uvolňuje svaly, zklidňuje srdce a mnoho dalšího.³

Canisterapie je pouze jednou z forem zooterapie, kterých je v současném moderním světě opravdu mnoho. Obecně je cílem zooterapie používat cíleného kontaktu zvířete s člověkem, a díky tomu navozovat pozitivní změny u člověka. Jana Vrbová v knize *Terapie ve speciální pedagogice* nezapomíná oproti Lence Galajdové zmínit ještě jednu velmi zásadní skutečnost. Pes neslouží jako terapeut

¹ GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše aneb Canisterapie*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-789-3. str. 24

² GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál (vydavatelství), 2011. ISBN 978-80-7367-879-1. str. 12

³ GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál (vydavatelství), 2011. ISBN 978-80-7367-879-1. str. 15

pouze během jeho cíleného použití u klientů, ale také v rodině, se kterou žije. Zastává tak v roli rodinného společníka dvě funkce. Zaprvé se stává členem rodiny, což si pravděpodobně uvědomuje každý. Zadruhé pes v rodině působí také jako terapeut, což je skutečnost, kterou si uvědomuje menší počet lidí. Každý pes, i ten rodinný bez speciálního výcviku, dokáže u člověka snižovat stres a napětí. Termín canisterapie se dnes používá spíše v užším slova smyslu jako druh podpůrné terapie. Pes tak slouží jako prostředník k navázání kontaktu mezi klientem a canisterapeutem, ale plní také některé funkce, při kterých je pes aktivně zapojen. Mezi tyto funkce patří rozvoj, aktivizace a stimulace klienta. Pes je pro klienta velkou motivací, díky které dokáže vyvíjet snahu zlepšovat se, u klientů dochází také k odbourávání negativního, nežádoucího až agresivního chování. Pes je proto velmi vhodným prostředkem pro použití v edukaci, reedukaci i rehabilitaci.⁴

Jak již bylo zmíněno výše, canisterapie je pouze jednou z forem zooterapie. Lidem v dnešní době nepomáhají pouze psi. Hojně se využívají také koně (hipoterapie) a kočky (felinoterapie). Méně častěji je možné se také setkat i s dalšími formami zooterapie, např. terapie pomocí ptáků (ornitoterapie), delfínů (delfinoterapie) nebo hospodářských zvířat, jako jsou krávy, kozy nebo ovce (farmingoterapie).⁵ O ostatních druzích zooterapie už se ve své práci nebudu dále zmiňovat. Jedná se pouze o upřesnění, že psi nejsou jedinými zvířecími terapeuty, kteří se používají pro zlepšení lidského zdraví. V dalších kapitolách jsou popsány principy vztažené pouze ke canisterapii.

2.1 Účastníci canisterapie

Během canisterapie může být přítomno hned několik účastníků. Bez některých by canisterapie nemohla být prováděna, bez jiných je možné se obejít. Je zcela běžné, že se canisterapie neúčastní všichni potenciálně možní účastníci. Vždy záleží na aktuální situaci. V této podkapitole stanovím přehled možných účastníků a jejich kompetencí:

⁴ MÜLLER, Oldřich. *Terapie ve speciální pedagogice: teorie a metodika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1075-3. str. 288

⁵ BICKOVÁ, Jaroslava. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1. str. 29-30

2.1.1 Canisterapeut

Canisterapeut je člověk, který vykonává práci se psem. Jedná se o člověka, který má složené canisterapeutické zkoušky, pracuje se psem (většinou svým), kterého velmi dobře zná, dokáže s ním komunikovat a předvídat jeho chování. Canisterapeut má složené canisterapeutické zkoušky se psem, se kterým pracuje a tvoří s ním canisterapeutický tým. Canisterapeut je člověk, který nesmí manipulovat s klientem, pokud nemá vzdělání ve zdravotnickém oboru.⁶

2.1.2 Odpovědná osoba

Odpovědnou osobou je člověk, který na základě domluvy s canisterapeutem manipuluje s klientem podle potřeb. Jedná se tedy o osobu spolupracující s canisterapeutem. Takový člověk je potřeba zejména během polohování s imobilním klientem.⁷

2.1.3 Canisasistent

Canisasistent je jednoduše řečeno canisterapeut se sníženými možnostmi výkonu canisterapie. Jedná se o osobu, která má zakázáno vykonávat určité činnosti v rámci canisterapie a nesmí pracovat sama. Canisasistent je pouze vyškolenou osobou, která nesmí pracovat bez přítomnosti zkušeného canisterapeuta. Pracuje se psem, který má složené canisterapeutické zkoušky, ale on sám je bez složených zkoušek. Většinou tak pracuje se psem canisterapeuta.⁸

2.1.4 Canisterapeutický pes

Za canisterapeutického psa označujeme jedince, který má splněné canisterapeutické zkoušky, a je tak způsobilý pro práci s klienty. Ještě před tím, než pes začne aktivně vykonávat canisterapii, je velmi důležitý správný výběr štěněte. Existují vhodnější a méně vhodná plemena, ale to je dáno pouze standardními vlastnostmi konkrétního plemene. Ve skutečnosti nezáleží na plemeni, ale na skutečných vlastnostech daného jedince. Klíčem k úspěchu jsou právě povahové

⁶ dostupné z: <http://www.canisterapeuti.cz/index.php/o-canisterapii/28-o-canisterapii-trocha-terminologie>

⁷ dostupné z: <http://www.canisterapeuti.cz/index.php/o-canisterapii/28-o-canisterapii-trocha-terminologie>

⁸ dostupné z: <http://www.canisterapeuti.cz/index.php/o-canisterapii/28-o-canisterapii-trocha-terminologie>

vlastnosti daného psa, které jsou vždy jedinečné.⁹ Detailní popis canisterapeutického psa je uveden v kapitole 2.4.

2.1.5 Klient

Klientem je člověk, se kterým canisterapeut, případně canisasistent pracuje. Můžeme ho považovat za příjemce služby, kterou mu pes ve spolupráci se svým psovodem nabízí. Klienty mohou být lidé nejrůznějšího věku a s nejrůznějšími typy znevýhodnění. Canisterapie je velmi dobře aplikovatelná u všech věkových kategorií od kojenců až po seniory. Klientem může být člověk s mentálním, tělesným i smyslovým postižením, ale nejen to. Klientem se může stát také zdravý člověk, který se dostal do nepříjemné životní situace.¹⁰

2.1.6 Zástupce klienta

Zástupce klienta je člověk, který klienta zastupuje. Zastupuje jej během canisterapie v rozhodování o dění, které se klienta týká. Zástupce klienta je člověk, který ho velmi dobře zná, a díky tomu je schopný určit, co bude pro klienta nejlepší. Pro canisterapeuta je to velmi důležitá osoba, díky které je navázána plynulá komunikace. Zástupcem klienta může být např. speciálně pedagogický pracovník, rodič, ošetřovatel nebo pečovatel. Zástupce klienta dokáže s klientem komunikovat a sděluje canisterapeutovi klientova rozhodnutí, pokud klient není schopen učinit rozhodnutí, rozhodne zástupce. Může se jednat např. o výběr konkrétního psa pro terapii, vybrání pohodlné polohy pro polohování. Zástupce také musí být schopný rozpoznat měnící se zdravotní stav klienta, např. přicházející záchvat a znát jeho osobnost. Pokud klientovi něco vadí, např. oslovování určitou podobou jména, zástupce by o tom měl včas informovat canisterapeuta, aby nebyla narušena komfortní zóna klienta.¹¹

⁹ MÜLLER, Oldřich. *Terapie ve speciální pedagogice: teorie a metodika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1075-3. str. 290

¹⁰ dostupné z: <http://www.handyhelper.cz/ucastnici-canisterapie>

¹¹ TVRDÁ, Andrea. *Canisterapie: zvíře v sociálních službách*. Praha: Nakladatelství Plot, 2020. ISBN 978-80-7428-366-6. str. 35-36

2.2 Historie canisterapie

Historie canisterapie sahá až do dávných dob. Léčivé účinky psa jsou lidem známy již od starověku, kdy lidé začali ochočovat vlčí mlád'ata, ze kterých se postupem času stali psi. Pes se stal velmi brzy pro starověkého člověka nepostradatelným přítelem a pomocníkem, který dokázal usnadnit život. Pouto, které se během soužití člověka se psem vytvořilo, dokládá starý hrob z doby paleolitu (starší doby kamenné) na území severního Izraele, který je starý přes 12 000 let. V tomto hrobě byl nalezen člověk objímající psa. Už to je možné pokládat za počátek vzniku canisterapie.¹²

Ve starověku v Babylonu nechodil léčit lidi jen samotný lékař, ten s sebou míval věrného pomocníka – psa. Již v té době lidé totiž věřili, že psi mají léčivou moc. Tu viděli v psích slinách, kterými léčili rány. Psi figurují také v babylonské mytologii, podle které má bohyně lékařství svoji vlastní psí smečku se schopnostmi léčit a oživovat. Použití léčivé síly psů neminulo ani starověké Řecko, ve kterém se využívali zejména malí psi, a to k léčení revmatismu pomocí přikládání psa na problematické místo.¹³

Léčivé schopnosti psů nebyly zapomenuty ani ve středověku. Zásadní rozvoj středověké canisterapie nastal v Belgii v 6. století. Zde zvířata působila jako doplňková terapie u klientů s mentálním postižením. Očekávalo se, že samovolně se vytvářející citová vazba mezi klienty dokáže pomoci zlepšit mentální stav klientů. Jedná se o první záznam použití zvířat jako doplňkové terapie. Další záznam pochází až z konce 18. století, konkrétně z roku 1792, kdy byla v anglickém Yorkshiru založena klinika s cílem pečovat o duševně nemocné lidi. Součástí tohoto cíle byl program péče o zvířata, mezi kterými byli zejména králíci a drůbež. Tato klinika vsadila na aktivizační cvičení v podobě péče o tvory, kteří jsou na lidech závislí.¹⁴

Za zmínku stojí také německá klinika v Bielefeldu, která si svou činnost zachovala dodnes. Původně se jednalo pouze o domov pro lidi s epilepsií. V současné době je to rozsáhlé klinické centrum, které pečuje o lidi s různými typy

¹² GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše aneb Canisterapie*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-789-3 str. 13

¹³ dostupné z: <https://www.pesweb.cz/cz/3069.historie-zooterapie-canisterapie>

¹⁴ dostupné z: <http://www.canisterapeuti.cz/index.php/o-canisterapii/23-historie-canisterapie>

postižení. Toto centrum zahájilo svou činnost roku 1867. I zde se zvířata stala nepostradatelnou součástí kliniky. Již od založení jsou klientům k dispozici nejen psi, ale také kočky, ptáci a koně.

Vzhledem k tomu, že historie canisterapie je opravdu bohatá, už rychle jen to, že psi pomáhali lidem formou canisterapie i za války. Tento způsob canisterapie byl vůbec prvním použitím canisterapie v USA a vůbec prvním použitím v nemocničním zařízení. Odehrálo se na území dnešního Washingtonu roku 1919 v nemocnici St. Elizabeth., kde se po první světové válce zotavovaly válečné oběti. Úkol psů spočíval zejména v rozveselování zraněných osob. Tento způsob canisterapie se zřejmě osvědčil, neboť byl použit stejnou formou i během druhé světové války, tentokrát v newyorském sanatoriu pro zraněné letce.¹⁵

2.3 Zooterapeutická asociace

V této podkapitole už se dostáváme ke canisterapii v České republice a jejím zásadním průkopnicím na našem území. Pojem canisterapie byl u nás poprvé použit roku 1993, a to z úst Jiřiny Lacinové, která je považována za autorku tohoto pojmu.¹⁶ Kromě toho také založila canisterapeutické sdružení Fíliá, které už dnes nefunguje. V tomto sdružení vytvořila první koncept canisterapie pro handicapované děti, který představila na ženevské konferenci.¹⁷ Zásadním krokem pro českou canisterapii byl také vznik AOVZ (Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům) roku 1995¹⁸, který České republice zajistil členství v IAHAIO (International Association of Human – Animal Interaction organisations). Jedná se o mezinárodní asociaci, která sdružuje světové organizace z oblasti výzkumu a praktického využití zvířat v terapeutických programech. Jednou za tři roky se koná mezinárodní konference. Roku 1998 se dokonce tato konference konala v Praze.¹⁹

Roku 1997 založily Lenka a Zdenka Galajdové Canisterapeutickou společnost. V této společnosti společně definovaly první systém udělování terapeutických atestů a zavedly návštěvní program. Zasloužily se také o šíření

¹⁵ dostupné z: <http://www.canisterapeuti.cz/index.php/o-canisterapii/23-historie-canisterapie>

¹⁶ dostupné z: <https://www.canisterapie.org/canisterapie>

¹⁷ dostupné z: <https://www.pesweb.cz/cz/3069.historie-zooterapie-canisterapie>

¹⁸ dostupné z: <https://www.canisterapie.org/canisterapie>

¹⁹ dostupné z: <https://www.pesweb.cz/cz/3069.historie-zooterapie-canisterapie>

povědomí o canisterapii v pomáhajících profesích a také u široké veřejnosti, avšak roku 2001 společnost ukončila svou činnost. Chvíli po založení Canisterapeutické společnosti vyšla roku 1999 zakladatelkám zásadní monografie *Pes lékařem lidské duše aneb Canisterapie* (GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše aneb Canisterapie*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-789-3) a roku 2011 vyšlo volné pokračování této knihy s názvem *Canisterapie: Pes lékařem lidské duše* (GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál (vydavatelství), 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.).

Za specifickým účelem založila roku 2003 Canisterapeutickou asociaci Jiřina Lacinová. Cílem této asociace bylo sjednotit pravidla a podmínky provádění canisterapie. Následně ovšem zanikla i tato asociace. V současné době existuje celá řada canisterapeutických organizací, ale žádná z nich se nesnaží o sjednocení canisterapie tak jako ty dvě předchozí již zaniklé organizace. Důsledkem toho je velmi rozdílné a nejednotné testování a udělování atestů canisterapeutickým týmům, příprava i praktikování canisterapie.²⁰

2.4 Výběr a předpoklady terapeutického psa

Správný výběr terapeutického psa je velmi důležitý. Pro výkon canisterapie se vybírají psi, kteří splňují požadavky na povahové a osobnostní rysy. Dalším důležitým krokem, který vede k úspěšnému výkonu canisterapie, je správná socializace a řádný výcvik jedince, za které je zodpovědný majitel psa. Ne každý pes se může stát canisterapeutem, ale pokud má povahové a osobnostní předpoklady, záleží jen na majiteli, zda ze svého psa vychová a vycvičí dobrého canisterapeutického psa.

Nejnovější záznam, který řeší podíl jednotlivých plemen na výkonu canisterapie, pochází z roku 2010, kde se uvádí, že v té době tvořil celkový počet canisterapeutických psů 171 jedinců. Z toho 27 jedinců labradorského retrievera (což je nejvyšší počet zástupců jednoho plemene), 24 psů plemene zlatý retriever, 17 nejrůznějších kříženců, 13 border kolíí, 11 flat coated retrieverů, 7 německých ovčáků, 6 bernských salašnických psů, 4 francouzští buldočci a dalmatini, 3 biglové, bruselští grifonci, kavalíři King Charles španělé, stafordšírští bullteriéři, šeltie a jorkšírští teriéři. Další skupinu, tedy 23 % z celkového počtu, tvoří zástupci

²⁰ <https://www.canisterapie.org/canisterapie>

10 plemen, která jsou v canisterapeutické praxi zastoupena jedním nebo dvěma jedinci. Mezi plemena s dvěma zastoupenými jedinci patří např. novofundlandský pes, belgický ovčák malinois či leonberger. Po jednom zástupci bychom našli např. irského vlkodava, maďarského ohaře, boloňského psíka, akitu inu a dalších pár plemen.²¹

V knize Povídání o canisterapii autoři uvádějí, že neexistuje plemeno, o kterém bychom mohli říct, že všichni jeho zástupci jsou vhodnými jedinci pro výkon canisterapie. Podle této knihy by se měl budoucí majitel terapeutického psa zaměřit na výběr jedince s vhodnými povahovými rysy. To znamená, že ze svého okruhu výběru vyloučí psy projevující se známkami agrese a jedince nervózní. Autoři naopak poukazují na to, že by měl být výběr psa cílený na jeho lásku k lidem, spolehlivost, vstřícnou povahu, dobrou fyzickou i psychickou dispozici. I přes to ale zdůrazňují, že mezi velmi vhodné jedince patří psy společenských plemen, která byla vyšlechtěna s cílem dělat lidem společnost. To, zda je jedinec pro tuto práci vhodný, lze poznat již od osmi týdnů věku štěněte. To je doba, od které je vhodné vybírat si konkrétního jedince.²²

S tímto názorem plně souhlasí i canisterapeutky Gabriela Petrů a Vlasta Karásková, které rovněž uvádějí: „*Nelze jednoznačně doporučit, že to či ono plemeno psů je vhodné, či nevhodné pro canisterapii. ... Důležitá je dobrácká a vstřícná povaha, s dobrými fyzickými a psychickými dispozicemi, pes, který má rád lidi. Nevhodný je agresivní pes, stejně jako pes nervózní nebo zákeřný.*“²³

Poněkud odlišný názor na tuto problematiku lze najít u Jaroslavy Eisertové v knize Zooterapie ve světle objektivních poznatků, se kterou názorově souhlasí kolektiv autorů Jaroslava Bicková, Šárka Petříková a Zuzana Prokopová v knize Zooterapie v kostce. V obou těchto podkapitolách se lze dočíst, že je lepší vybrat si standardního psa s průkazem původu, který bude mít vrozené povahové vlastnosti daného plemene. Z výběru striktně vyškrtávají psy, kteří nemohou být uchovněni kvůli povahové či zdravotní nevhodnosti. Zcela nemožný je podle tohoto názoru i

²¹ SVOBODOVÁ, Ivona. *Využití zvířat v zoorehabilitaci*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2010. ISBN 978-80-213-2129-8. str. 22-23

²² *Povídání o canisterapii*. Vyškov: PIAFA, 2000. str. 7-8

²³ PETRŮ, Gabriela a Vlasta KARÁSKOVÁ. *Edukační aspekty canisterapie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1957-2. str.13

výběr psa, který ze zdravotních důvodů nemůže vykonávat jakýkoli druh výcviku, sportu či jiné činnosti.^{24 25}

Eiserová k výběru psa pro canisterapii uvádí ještě jednu velmi důležitou skutečnost. Rozděluje lidi podle toho, zda si nejprve pořídili psa a teprve pak se začali zajímat o canisterapii, nebo jestli si již cíleně vybírali psy pro výkon canisterapie. Do první skupiny patří lidé, kteří si z nějakého osobního důvodu pořídí psa a později zjistí, že by podle jejich mínění měl vlohy pro canisterapii, posléze kontaktují canisterapeutické sdružení a začnou se zajímat o canisterapeutickou praxi. Do druhé skupiny zařazuje lidi, kteří shánějí psa cíleně pro výkon canisterapie, již mají o canisterapii povědomí a vybírají psa podle vhodných povahových rysů.²⁶ Většinou se stává, že člověk přivede ke canisterapii psa, v některých situacích se ale role otočí a stane se, že tím, kdo ke canisterapii člověka přivede je právě jeho vlastní pes, který byl původně pořízen za jiným cílem. Tak se stává, když si majitel se psem opravdu rozumí, vnímá jeho touhy, zájmy, potřeby i postoje a uvědomí si, že právě canisterapie by byla vhodná zájmová činnost pro jeho čtyřnohého parťáka. Pes se tak může stát motorem, který u člověka vzbudí zájem o canisterapii.

Širší škálu vhodných vlastností terapeutického psa udává kynologický magazín eCanis.cz, kde je možné se dočíst, že láska k lidem, fyzická a psychická způsobilost nejsou jedinými důležitými povahovými rysy psa vykonávajícího canisterapeutickou praxi. Mezi další klíčové vlastnosti patří vyrovnaná povaha, neměl by mít tendence řešit situace sám za sebe či svého pána, řešení problémů by měl nechávat na svém psovodovi. Před tím, než se tým rozhodne pro složení canisterapeutické zkoušky, by měl být mezi psem a jeho psovodem vybudovaný vztah založený na vzájemné důvěře. Pes, který svému pánovi věří, dokáže být psychicky v pohodě i v krizových situacích, protože ví, že psovod situaci zvládne vyřešit.²⁷ Pokud by někdo měl zájem o širší soupis vhodných povahových vlastností canisterapeutického psa, osobně doporučuji projít si webové stránky jednotlivých sdružení, na kterých lze najít zkušební řád a konkrétní disciplíny, které jsou

²⁴ BICKOVÁ, Jaroslava, ed. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1. str. 41

²⁵ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 65

²⁶ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 66

²⁷ dostupné z: <https://www.ecanis.cz/clanky/povahove-zkousky-terapeuticky-psu> 69.html

předmětem zkoušek. Jedním ze zásadních bodů canisterapeutické zkoušky je právě testování povahy psa. I já se v následující podkapitole zaměřím na téma canisterapeutických zkoušek.

2.5 Canisterapeutické zkoušky

Canisterapeutické zkoušky jsou nedílnou součástí každého canisterapeutického týmu, který tvoří pes se svým psovodem. Bez této odborné certifikace jim s jednou výjimkou není povoleno vykonávat canisterapeutickou činnost. Výjimku tvoří pes se svým psovodem, kteří jsou v zácviku a připravují se na složení zkoušek. V takovém případě rozhodčí otestuje pouze vhodnou povahu psa, následně jim je udělen zkušený a certifikovaný canisterapeutický tým jako mentor, se kterým se mohou zdokonalovat, nabývat zkušenosti a připravovat se na složení zkoušek. Příprava psa na vykonání zkoušek je velmi důležitá, musí být důsledná a probíhat ideálně od štěněte.

Výcvik štěněte začíná již v době, kdy si ho nový majitel přinese domů. Tento den je okamžikem, kdy začíná výcvik i výchova rodinného psa, ale i toho canisterapeutického. Již do svých dvanácti týdnů věku by se štěně mělo setkat s nejrůznějšími podněty, takzvaně se co nejlépe socializovat. Je důležité, aby potkalo co nejvíce podnětů, se kterými se může setkat ve svém osobním i profesním životě. Do těchto podnětů patří různá zvířata, všechny věkové kategorie lidí, nejrůznější klidná i rušivá prostředí. Psovod by neměl zapomenout ani na to, že se canisterapeutický pes setkává s lidmi s různými typy postižení či znevýhodnění, že tito lidé používají nejrůznější pomůcky. S tím vším by měl být seznámen již takto mladý pes. Zdraví i intaktní lidé se dostávají do různých situací a stávají se jim nejrůznější věci. I s těmi by štěně mělo přijít do kontaktu velmi brzy. Mezi tyto jevy patří např. upadnutí předmětu, omezování psa, padání berlí, kontakt s invalidním vozíkem, hluk, sahání do jídla, zabavování hraček, nucené hlazení a mazlení a mnoho dalších situací. Pes by měl také zvládat ignorovat tahání za končetiny, dobře vycházet se psy a podceněna nesmí být ani základní poslušnost, ke které se ještě přidává přinesení libovolného předmětu.²⁸

²⁸ URBANOVÁ, Michaela a Marika ZOUHAROVÁ. *Canisterapie: možnosti využití psa při práci s žáky v základní škole speciální*. Praha: IPPP - Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2008. ISBN 978-80-86856-37-7. str. 13-14

Na samém konci přípravy canisterapeutické dvojice stojí canisterapeutická zkouška, kterou je nutné splnit pro další výkon canisterapie. Osvědčení, které tímto získají, umožní týmu praktikovat canisterapii. Před samotným vykonáním zkoušky je také možné absolvovat různé teoretické i praktické semináře. Některá canisterapeutická sdružení trvají na jejich účasti, jiné nikoli. Co se těchto seminářů týká, existují několikahodinové semináře, několikadenní kurzy. Canisterapii lze také studovat v rámci programu celoživotního vzdělávání. Je možné se také zúčastnit přípravných i rekvalifikačních kurzů.²⁹ Např. vzdělávací programy organizace Tam, kde zvířata pomáhají z. s., která nabízí workshopy, cvičební víkendy, kurzy canisterapie a každým rokem v srpnu týdenní vzdělávací tábor. Po účasti na některých kurzech je možné také splnit canisterapeutickou zkoušku.³⁰ V jednotlivých canisterapeutických spolcích se liší podmínky k získání certifikátu o složení canisterapeutické zkoušky (viz Příloha 2 a Příloha 3). Předpoklady pro úspěšné zvládnutí zkoušky jsou genetické předpoklady psa a jeho speciální výchova a výcvik. U psů jsou důležité osobní dispozice pro práci s klienty i se psy a sociální citění.³¹

²⁹ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 68

³⁰ dostupné z: <https://www.tkzp.cz/>

³¹ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 69-70

3. Metody a formy canisterapie

V současné době rozlišujeme 5 metod canisterapie. Jedná se o metody: AAA, AAE, AAT, AACR a polohování. V této kapitole je mým cílem objasnit všechny tyto metody a vysvětlit, v čem se od sebe vzájemně odlišují. Forem canisterapie je oproti jejím metodám poměrně hodně. Rozlišujeme je od sebe podle počtu účastníků, podle jejich pravidelnosti, podle místa, kde canisterapie probíhá i podle toho, zda je pes klientům k dispozici neustále či pouze dočasně. Těchto forem je celkem 7 a každá z nich má svá specifika. A právě vymezení těchto specifíků je dalším předmětem třetí kapitoly.

3.1 Metody canisterapie

Metody canisterapie se vážou na cíl setkání s klientem. Správnou volbu metody udává cíl, kterým může být např. potěšit klienty, vnést jim do života novou aktivitu nebo podpořit ozdravný proces klienta.³²

3.1.1 Metoda AAA – aktivity za pomoci psů

„přirozený kontakt člověka a zvířete zaměřený na zlepšení kvality života klienta, nebo přirozený rozvoj jeho sociálních dovedností. (návštěvy v zařízení, např. u seniorů)“³³

Výsledek této metody canisterapie není měřitelný. Lze jej vyjádřit pouze subjektivně, např. spokojenost, radost. Nejčastěji využívá aktivity zaměřené na motivaci, odpočinek či výchovu.³⁴ U metody AAA se trochu nepřesně hovoří o canisterapii. Vzhledem k tomu, že se jedná o metodu používanou zejména u plně zdravých jedinců, není úplně správné nazývat tuto metodu terapií. Canisterapeut tuto metodu nejčastěji používá u lidí, kteří se ocitli v obtížné situaci, např. v dětských domovech nebo domovech pro seniory. Nejčastěji probíhá návštěvní formou, kdy pes se svým psovodem dochází do zařízení. Může probíhat i stálou formou, kdy je zvíře ubytováno přímo v zařízení, starají se o něho klienti či

³² dostupné z: <https://www.plotknihy.cz/public/uploads/files/pdf/2020/01/27/9788074283666-canisterapie-pdf.pdf> str. 12

³³ převzato z: <https://www.siriustrebic.cz/sluzby/>

³⁴ STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0. str. 10

personál. Tento způsob není u canisterapie příliš vítaný, neboť je třeba se o psa dostatečně starat, navíc může u psa zapříčinit nedostatek odpočinku a odpadá stálost jednoho pána. Proto je tento způsob vhodnější např. pro hlodavce či kočky.³⁵

3.1.2 Metoda AAT – terapie za pomoci psů

„podpůrná rehabilitační metoda, cílený kontakt člověka a zvířete, zaměřený na zlepšení psychického a fyzického stavu klienta /pacient“³⁶

V metodě AAT se pes používá jako silný motivační prvek. Stává se nedílnou součástí terapeutického programu. Canisterapie se v tomto případě zaměřuje na konkrétní problém daného jedince nebo skupiny. Na rozdíl od metody AAA se výsledky této metody dají objektivně pozorovat a měřit. Může se jednat např. o nácvik zklidnění hyperaktivního jedince, nácvik určité dovednosti, motivaci k pohybu a další.³⁷ Při canisterapii metody AAT je nutná spolupráce s terapeutem. Běžně se využívá i u zdravotnických oborů, zejména v logopedii, rehabilitaci, ergoterapii, psychologii či psychiatrii.³⁸

3.1.3 Metoda AACR – krizová intervence za pomoci psů

„přirozený kontakt zvířete a člověka, který se ocitl v krizovém prostředí, zaměřený na odbourání stresu a celkové zlepšení psychického či fyzického stavu klienta“³⁹

Pro výkon této metody canisterapie musí být zvolen canisterapeut, který je schopen činnost samostatně vykonávat, má bohaté zkušenosti s prací s nejrůznějšími klienty, znalost psychologie a má k sobě psa, který je silně odolný vůči stresu. Metoda AACR se používá zejména pro pomoc klientům, kteří si prožili nějakou krizovou situaci. Příkladem takové situace může být např. požár, povodeň, evakuace, válka, teroristické útoky a další.⁴⁰

³⁵ dostupné z: <https://www.sportovni-kynologie.cz/vycvik-psa/vychova-stenete/canisterapie-1-dil/>

³⁶ převzato z: <https://www.siriustrebic.cz/sluzby/>

³⁷ STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0. str. 10

³⁸ dostupné z: <https://www.sportovni-kynologie.cz/vycvik-psa/vychova-stenete/canisterapie-1-dil/>

³⁹ převzato z: <https://www.siriustrebic.cz/sluzby/>

⁴⁰ dostupné z: <https://aacr.estranky.cz/clanky/o-co-jde-.html>

3.1.4 Metoda AAE – vzdělávání za pomoci psů

„přirozený či cílený kontakt psa a člověka zaměřený na rozšíření nebo zlepšení výchovy, vzdělávání nebo sociálních dovedností klienta nebo na úrovni obecně osvětové - besedy s žáky“

I při canisterapii metody AAE se pes používá jako motivační prvek pro vyvolání zájmu a udržení pozornosti. Pes zde může být také použit jako prvek pro zklidnění a uvolnění před procvičováním různých dovedností, např. před nácvičkou psaní.⁴¹ Tato metoda se používá jednak ve speciální pedagogice, kde pes pomáhá zvládnout nejrůznější problémy během výuky a slouží také jako velký motivační prvek. Druhou možností je práce s veřejností, která je v citátu nazvaná jako „úroveň obecně osvětová“. Pod touto možností si lze představit organizování besed, ukázek výcviku, přednášky a další aktivity vzdělávající širokou veřejnost.⁴²

3.1.5 Metoda Polohování

Pod pojmem polohování rozumíme přikládání jednoho nebo více psů k tělu klienta. Vychází z principu, že když se člověk nemůže kvůli omezené pohyblivosti napolohovat sám, nastavíme ho do určité polohy a přiložíme k jeho tělu psy. Nejlepší výsledky polohování jsou vidět u klientů s tělesným postižením. Úplně největší úspěchy jsou pak u lidí, kteří trpí svalovými křečemi či třesem. Pes má vyšší tělesnou teplotu než člověk, pohybuje se v rozmezí 38–39 °C. A právě teplo, které pes klientovi předává, nastartuje prohřívání, které uvolňuje křeče a třesy. Klient, ke kterému je přiložen pes, také vnímá jeho rytmus dechu a srdce. Jeho poslouchání vede ke zklidnění a uvolnění klienta. U slepých lidí dochází ke stimulaci také na základě doteků. Klienta dokáží stimulovat především chladný a mokrá čenich, teplý jazyk a kontakt se srstí. Poslední možností využití polohování je relaxace, které lze využít i u fyzicky zdravých jedinců. Za účelem relaxace se polohování může použít u lidí léčících se ze závislostí, u seniorů a v dětských domovech. Při relaxaci stačí přítomnost psů a psa, u běžného polohování by

⁴¹ STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0. str. 10

⁴² dostupné z: <https://www.sportovni-kynologie.cz/vycvik-psa/vychova-stenete/canisterapie-1-dil/>

měl být přítomen fyzioterapeut, který ví, co si u konkrétního klienta můžeme dovolit.⁴³

3.2 Formy canisterapie

Termín forma znamená způsob provedení.⁴⁴ Níže je patrné, že formy značí způsob, jakým canisterapeutická dvojice terapii provádí, tedy např. kolika klientům je najednou poskytnuta, zda pes do zařízení dochází nebo je v něm ubytovaný trvale či dočasně nebo jestli přišel na jednorázovou návštěvu.

3.2.1 Individuální canisterapie

Individuální canisterapie neznámá setkání jednoho klienta pouze s jedním canisterapeutickým týmem. Pro tuto formu canisterapie je klíčové, že je věnována pouze jednomu klientovi, ale může u ní být přítomno více canisterapeutických týmů. Obrovskou výhodou je samozřejmě možnost uzpůsobit program konkrétním potřebám jednoho klienta. Klientovi se dostává možnost intenzivního kontaktu se psem. Pro citlivější a málo soustředěné klienty může být výhodou také omezení rušivých faktorů, které by mohly nastat při větším počtu klientů. Při individuální canisterapii se snad nedají najít žádná negativa, která by pramenila z toho, že je přítomen pouze jeden klient. Nevýhody jsou nakloněny spíše canisterapeutovi a ostatním klientům zařízení. Pro canisterapeuta je časově velmi náročné vést individuální setkání, a to zejména v případě, kdy se potřebuje věnovat většímu počtu klientů. Pro jednoho klienta, který se programu účastní, je to určitě skvělý pocit, ale strádat mohou ostatní klienti zařízení, kterým může být líto, že se na ně zrovna při dnešních setkáních nedostalo, a může to v nich vzbuzovat závist.⁴⁵

3.2.2 Skupinová canisterapie

Skupinová forma canisterapie znamená, že je na jednom canisterapeutickém programu přítomno více klientů než jeden. Stejně jako u individuální formy se jí může účastnit více canisterapeutických týmů. V takovém

⁴³ dostupné z: <http://www.animoterapie.cz/polohovani-se-psy-canisterapie.htm>

⁴⁴ <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/forma>

⁴⁵ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 81

případě je nutné, aby se domluvili, kdo program povede. Je důležité, aby celý program vedla jedna osoba. Člověk, který program vede, by měl dobře zvládat koordinovat průběh jednotlivých aktivit a hlídat, aby se programu účastnili všichni klienti. Tento člověk by měl také zvládat dobře prokládat jednotlivé aktivity tak, aby psi měli dostatek odpočinku a nebyli dlouho v aktivním nasazení.⁴⁶

3.2.3 Návštěvní canisterapie

Návštěvní program probíhá formou docházení canisterapeutického týmu do instituce, kde se klienti nacházejí. Může probíhat pravidelně i nepravidelně. V institucích je možné organizovat canisterapii skupinovou i individuální. Návštěvní canisterapie je jednou z nejrozšířenějších forem canisterapie, jaká u nás v České republice probíhá. Může probíhat i u klienta doma, což u nás nebývá tak časté, psůvod zpravidla se psem dochází do instituce. Psůvod musí dbát na to, aby nebyl pes v pracovním nasazení přetěžován. Ať už se jedná o návštěvu jednoho klienta nebo skupiny, platí všechny výše zmíněné informace.⁴⁷

3.2.4 Pobytová canisterapie

Hlavním cílem pobytové canisterapie je vytržení jedinců z jejich sociálního prostředí v kombinaci s intenzivním kontaktem se psem. Velmi často bývá volena varianta pobytu v přírodě. Pobytová canisterapie nemá určenou žádnou optimální délku trvání. Může se jednat o pobyt krátkodobý, např. jeden víkend, ale i o pobyt dlouhodobý, který může trvat klidně i dva týdny. Pobytový program je velmi vhodný zejména pro děti s postižením nebo děti žijící v ústavním zařízení. Tyto pobyty mohou být založeny na celodenním kontaktu se psy, ale také pouze na částečném kontaktu se psy v kombinaci s doprovodným programem, který probíhá bez přítomnosti psů.⁴⁸

⁴⁶ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 81

⁴⁷ dostupné z: <http://www.canisterapeuti.cz/index.php/o-canisterapii/22-formy-canisterapie>

⁴⁸ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 99-100

3.2.5 Rezidentní canisterapie

I rezidentní forma canisterapie může docílit nepřetržitého kontaktu klientů se psy po celou dobu jejich přítomnosti v instituci. Tato forma canisterapie funguje na principu trvalého pobytu psů v daném zařízení, o které se starají klienti a zaměstnanci. Je to forma, která je pro psa poměrně nevhodná. Rezidentní forma zooterapie je mnohem lépe uplatnitelná u jiných zvířat, např. u hlodavců či koček. Důvodem nevhodnosti je fakt, že se pes fixuje na jednoho člověka, potřebuje mít jednoho stálého pána, po kterém bez jeho přítomnosti emočně strádá. Jedná se o rys, který je specifický pro psa. Jiná zvířata nesou rezidentní formu dobře, nevadí jim, když se o ně stará pokaždé jiná osoba.⁴⁹

3.2.6 Jednorázová canisterapie

Jednorázová canisterapie je poměrně specifická forma, ale i ta nachází své uplatnění. Může se jednat pouze o jedno setkání, ale také nemusí. Dále se tento pojem používá pro celou řadu setkání, která skončí bez jakékoli další návaznosti, ale také pro pravidelná setkání, která probíhají jednou za půl roku a déle. Jednorázové programy bychom našli nejčastěji na školách nebo v ústavních zařízeních, kde si kladou za cíl zpestřit klientům běžný den. Často se jedná také o ukázkou canisterapie nebo její prezentaci s cílem seznámit s ní širokou veřejnost.⁵⁰

3.2.7 Krizová intervence

Krizová intervence je poslední formou canisterapie a zároveň je také jednou z metod canisterapie, o kterých jsem psala v předchozí podkapitole. Tam jste měli možnost přečíst si, co krizová intervence obnáší. Abych se zbytečně neopakovala, nebudu se touto formou canisterapie zabývat hlouběji. Zopakuji jen, že se jedná o program, který probíhá bezprostředně po prožití nějaké krize a často se stává, že probíhá právě na místě, kde se tato krize odehrála. Příklady takových krizí je opět možné najít výše.⁵¹

⁴⁹ dostupné z: <http://www.canisterapeuti.cz/index.php/o-canisterapii/22-formy-canisterapie>

⁵⁰ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 99

⁵¹ dostupné z: <http://www.canisterapeuti.cz/index.php/o-canisterapii/22-formy-canisterapie>

4. Canisterapie u dětí

„Pes je pro dítě zdrojem mnoha podnětů, je živý, mazlivý, dají se s ním hrát hry, nikdy nekritizuje, nenapomíná, nehodnotí, neočekává perfektní výkony. Proto děti tolik přitahuje – je to báječný kamarád a společník.“ Markéta Stančíková, Jitka Šabatová⁵²

Canisterapie není pro děti pouhou zábavou, ale také skvělou možností rozvoje. Jedná se o pozitivní metodu, díky které se děti na setkání a aktivity těší. Pes je pro ně obrovským motivačním prvkem. Canisterapeut je tak schopen působit na děti v oblastech výchovných i vzdělávacích nenásilnou a zábavnou metodou. Canisterapie působí na děti hned v několika oblastech, a to v oblasti psychické, sociální, zdravotní a emoční, na které se nyní zaměříme.

Právě problém motivace je asi největší problém v celém edukačním prostředí. Již jsem zmiňovala, že pes je pro děti silným motivačním prvkem, který je navede vykonávat požadovanou aktivitu. Pes je bytostí, ke které mají žáci kladný vztah, a to, i když se jedná o psa cizího. A právě proto dokáže působit pozitivně na jejich psychické stavy a procesy. Příkladem pozitivního působení, které lze u žáků pozorovat, může být skutečnost, že pes dokáže u dětí snižovat hladinu stresu, udržet pozornost, zklidnit je a zrelaxovat. Z pohledu sociologie vztah dítě-pes splňuje všechny principy socializace, integrace i empatie. Pes dokáže dítěti sdělit své nálady, postoje, emoce, a to samé je schopno dítě sdělit psovi. Rozumí si i přes to, že každý z nich komunikuje jiným způsobem. Výzkumy nebyly realizovány jen v oblasti sociologické, ale také v oblasti zdravotní. Tyto výzkumy potvrdily, že lidé, kteří doma nevládní žádné zvíře, mají větší problémy se soustředěností, spánkem, špatným trávením či nachlazením. Předpokládá se, že pozitivní dopad na fyzické zdraví dítěte má právě pohyb, který psovi musí dopřát. Poslední oblastí, ve které pes dětem pomáhá, je oblast emoční. Děti se od psa učí vnímat emoce, které cítí a

⁵² STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0. str. 19

přejímá je od něho, opětuje jeho city, vrací mu je mazlením, hlazením, drbáním, hrou. Učí se emočnímu citění, mít někoho rád a udělat někomu radost.⁵³

4.1 Pes a dětský vývoj

Dětský psycholog Zdeněk Matějček popsal, jakým způsobem dokáže pes ovlivnit vývoj dítěte. Vychází z toho, jakým způsobem dokáže dítě vnímat psa v určitém věku. Udává, že přibližně do tří let věku dítěte je pes bohatým zdrojem zajímavých podnětů. Dítě si všímá, že se pes hýbe, že žije jako jiné živé bytosti, všímá si způsobu jeho příjmu potravy, spánku, projevů jeho pocitů a učí se, že nemusí být vždy středem pozornosti, že existují i jiné bytosti, které si zaslouží pozornost rodičů. V předškolním věku je pes pro dítě především part'ák ke hře, dítě již dokáže rozeznávat rozdíly mezi štěnětem, dospívajícím jedincem a starým psem. Začíná si všímat koloběhu života a vnímá věkové rozdíly. Pro děti věkové hranice prvního stupně základní školy má pes specifický význam. Děti se zajímají o rozdíly mezi mužským a ženským pohlavím, a tedy i rozdíly mezi psem a fenou, přijímají identitu svého pohlaví a rozvíjejí se v nich rodičovské postoje. Pes se pro ně stává bytostí, díky které mohou tyto postoje rozvíjet. Učí se o psa pečovat a chránit ho. Od nástupu puberty se mění i tento postoj vnímání psa, dítě je připraveno přijmout za psa velkou část zodpovědnosti, pes se stává kamarádem, přítelem a věrným společníkem, kterého cvičí a vychovává. V tomto věku již je dítě zralé i na řešení problémů, které během soužití se psem nastanou, hledá pomoc na odborných místech a řídí se radami jiných.⁵⁴

4.2 Pes a děti se specifickými potřebami

Postižení je pro každého jedince, nejenom pro dítě, těžkou životní situací, u které záleží, do jaké míry se s tím jednatel sžije a nakolik jej přijme. Může se tedy stát, že dítě s lehkým postižením ponese svůj handicap psychicky hůře než dítě s těžkým postižením. Dítě, které žije se svým znevýhodněním, je neustále vystavováno zvýšenému stresu, konfliktům a frustracím.⁵⁵ Canisterapie u takových

⁵³ PETRŮ, Gabriela a Vlasta KARÁSKOVÁ. *Edukační aspekty canisterapie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1957-2. str. 17-20

⁵⁴ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 133

⁵⁵ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 129

klientů zlepšuje psychický stav, rozvíjí smysly, pohybové dovednosti, zklidňuje a působí jako silný motivační prvek k procvičování dovedností nejen tam, kde už to klienti sami se sebou vzdali. Konkrétněji popsané přínosy canisterapie u dětí se specifickými potřebami najdete níže.

4.2.1 Ovlivnění smyslů

Během canisterapie je důležité děti provádět nejrůznějšími cvičeními na rozvoj smyslů, která by měla vést k uvědomění. Canisterapeut by měl být schopen děti k uvědomění navést. Z hmatových cvičení se provádí hlazení a drbání psa, u kterého děti zkoumají různé povrchy, pojmenovávají je, hledají, kde je pes nejhladší a kde má naopak srst nejhrubší, pojmenovávají poslepu pouze pomocí hmatu jednotlivé části těla psa, které se snaží rozpoznat. Při mazlení se psem mohou sledovat, jak se při tom cítí a snažit se své pocity pojmenovat. Hmatem lze také velmi dobře vnímat rytmus dechu a tlukotu srdce psa. Dále se s dětskými klienty rozvíjí hmatové poznání pomocí vyndávání a pojmenovávání předmětů, např. podle slovních instrukcí, na které nevidí. Zrakem lze poznávat zejména projevy psa, např. vrtění ocasem, zvedání uší, naklánění hlavy, ale i couvání a další. Tyto projevy děti nejprve pozorují a následně se vysvětluje, co nám tímto projevem pejsek říká. I sluch může být velmi dobře procvičován na základě poslouchání a hádání, co pejsek zrovna teď dělá, např. kouše pamlsek, píská s hračkou, drbe se, štěká. Zábavné je také hledání psa v prostoru pouze na základě zvuku, kterým může být třeba rolnička připnutá na obojku. Osvědčené jsou i hry na uvědomění si čichu. Říká se, že pes pozná jednu molekulu pachu v prostoru o objemu jednoho m³. Jedná se o jeden z nejrozvinutějších smyslů u psů. Pes se vlastně pomocí čichu orientuje, po tomto vysvětlení mohou nastat klasické čičačky s poznáváním pachů, ale i ukázka jejich vyhledávání psem.⁵⁶ Mně osobně se osvědčilo propojovat hned několik smyslů. Velmi ráda využívám během canisterapie tzv. čmuchačky, jedná se o šité látkové hlavolamy pro psy s různými úkryty a otvory na pamlsky, které pes hledá pomocí čichu. Děti nechávám vymyslet, kam pamlsky schovají, někdy i spočítat, kolik jich ukryly, pak pozorně poslouchají a počítají, kolik už jich pes snědl, na konci aktivity se jich ptám, zda pes snědl všechny pamlsky, případně chci ukázat, které úkryty pes

⁵⁶ dostupné z: <https://canisterapie-praha.cz/klienti-se-jak-na-ne-pusobi-canisterapie/>

nenášel. Další dětmi oblíbenou aktivitou je ukázka práce psa se svým čichem. Někoho z účastníků canisterapie nechám schovat skořici, kterou pes pomocí svého čichu hledá. Během hlazení kladu dětem otázky typu, kde má Jinx nejkratší chlupy, kde by naopak našli nejdelsí, na kterém místě je její srst nejhladší a kde nejhrubší, jestli má teplý nebo studený čumák, jaké jsou na dotek polštářky na tlapách. Zároveň se snažím pracovat s uvědoměním si částí těla. Zde používám například pokyny, aby mi ukázaly ocas pejska, ptám se jich, jestli i ony mají nad zadečkem ocásek, kde má pes uši, kolik jich má a zda děti také mají dvě uši, porovnáváme končetiny psa s končetinami dětí a v neposlední řadě určíme barvy srsti jednotlivých psů.

4.2.2 Relaxace a zklidnění

U dětí se specifickými potřebami se v hojném množství využívá také polohování neboli ležení dítěte v těsném kontaktu se psem. Takové ležení uvolňuje svalové napětí, v jehož důsledku odchází nepříjemné až bolestivé křeče a uvolňuje se psychické napětí. V přítomnosti psa se děti dokážou více, lépe a déle soustředit a u hyperaktivních jedinců dochází ke zklidnění. U dětí s hyperaktivitou je nutné správné střídání klidových a pohybových aktivit, aby měly možnost vybit svou energií.⁵⁷

4.2.3 Projev emocí a vzájemná interakce

Pes je pro děti mnohem lépe čitelný než člověk. Pravděpodobně je to tím, že jedná bezprostředně, přirozeně a všechny jeho reakce jsou jednoznačné. Pes je prostředník, přes kterého dítě naváže snadněji kontakt s další osobou. Pes nemusí pomoci jenom s navázáním kontaktu mezi dítětem a canisterapeutem, pomáhá také při sblížení se celé skupiny klientů. To je dar psa, který lze využít bez jakékoli vedené aktivity. Pouhá přítomnost psa stačí k uvolnění a pozitivnímu naladění klientů i k navození tématu ke komunikaci. Kontakt se psem zvyšuje v těle člověka hladinu hormonů štěstí, kterým se říká dopamin a serotonin. U klientů dochází k úlevě od pocitu samoty, uvolnění napětí a stresu. Pravidelný kontakt se psem také snižuje vysoký srdeční tep, vysoký krevní tlak i depresi.⁵⁸

⁵⁷ dostupné z: <https://canisterapie-praha.cz/klienti-se-jak-na-ne-pusobi-canisterapie/>

⁵⁸ dostupné z: <https://canisterapie-praha.cz/klienti-se-jak-na-ne-pusobi-canisterapie/>

4.2.4 Motivace k pohybu

Se psem se dá vykonávat mnoho různých typů pohybu, hrát nejrůznější pohybové hry, které jsou pro děti zábavné. Děti tak nenásilnou formou procvičují a rozvíjejí jemnou i hrubou motoriku, canisterapeut může díky přítomnosti psa s dítětem posilovat oslabené pohybové schopnosti, a to i takové, které dítě za běžného režimu procvičovat odmítá. Jemnou motoriku dítě procvičuje pomocí drbání psa v srsti, pročešávání srsti, zapínání obojku, připínání vodítka, úchopem pamlsků, hraček. Na procvičení hrubé motoriky se používá překážková dráha (překračování, přelézání a podlézání živých psů), vodění psa na vodítku (může být i v kombinaci dávání povelů psovi), vedení psa po určité trase, závody se psy (běh, plazení, proběhnutí opičí dráhy, válení sudů...). Do těchto aktivit se psy je také možné zapojit rozvoj kognitivních (poznávacích) oblastí, např. čtení, poznávání barev, čísel, třídění předmětů podle jejich specifik, cílená manipulace s předměty.⁵⁹

4.2.5 Rozvoj komunikace

Některé děti se potýkají s komunikačními problémy. Komunikovat s člověkem se pro ně stává velmi obtížným úkolem. I pro tyto děti je mnohem snazší komunikovat se psem. Ten je schopen vnímat i pouhé náznaky neverbální komunikace, na které reagují. Pes se tak pro děti s komunikačními problémy stává přítelem, který jim opravdu rozumí, komunikuje s nimi a podává jim pozitivní zpětnou vazbu. Děti, které nemluví vůbec, se naučí se psem komunikovat pomocí gest a posuňků. Často se stává, že k nim později začnou přidávat i slovní povely, které se snaží vyslovovat co nejlépe, aby jim pes rozuměl, a mohl tak uposlechnout jejich povel.⁶⁰

4.3 Ústavní zařízení pro děti

Canisterapii v ústavním zařízení pro děti můžeme chápat jako canisterapii v několika institucích. Do této kategorie je možné zařadit týdenní stacionáře a domovy pro děti se zdravotním postižením, jejichž provoz je celoroční, dále je možné sem zahrnout také dětské domovy, výchovné ústavy a psychiatrické léčebny

⁵⁹ dostupné z: <https://canisterapie-praha.cz/klienti-se-jak-na-ne-pusobi-canisterapie/>

⁶⁰ dostupné z: <https://canisterapie-praha.cz/klienti-se-jak-na-ne-pusobi-canisterapie/>

pro děti. V těchto institucích se doporučuje návštěvní forma canisterapie s pravidelným týdenním intervalem. Při zařazení canisterapie do ústavní péče o děti dochází k narušení stereotypního programu daných institucí. Canisterapie se zde primárně využívá jako silný motivační prvek sloužící k aktivizaci dětí. Děti, které jsou v ústavním zařízení ubytované, může být velmi obtížné něčím zaujmout a přesvědčit je ke spolupráci a účasti na připravených aktivitách. Proto se zde pes používá jako velmi silný podnět a motivační prvek, díky kterému se děti začnou účastnit nejen nových aktivit spojených se psem, ale také stereotypních a běžných aktivit, jako např. malování či pobyt venku. Děti se díky canisterapii mohou učit novým znalostem i dovednostem. Jako vhodné se považuje zařadit nácvik péče o psa, ukázky poslušnosti, teoretické poznatky a další aktivity, které si klienti mohou vyzkoušet v praxi a ukázat je personálu či ostatním klientům. Díky tomu se zvyšuje jejich sebevědomí.⁶¹

4.3.1 Ukázka canisterapie v praktické třídě

V knize *Nové formy vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami* v ZŠ Ivančická, Moravský Krumlov se nachází informace ohledně praktického využití nejrůznějších druhů terapií. Kromě canisterapie se tato knížka zabývá také muzikoterapií, arteterapií, ergoterapií a konceptem bazální stimulace. V kapitole věnované canisterapii je možné najít shrnuté základní informace o této terapii a konkrétní příklad jejího využití v ZŠ Ivančická, který jsem se ve své práci rozhodla prezentovat pro jasnější představu toho, jak může taková hodina canisterapie vypadat.

Všechny činnosti s dětmi, které budou během canisterapie probíhat, tedy formu, plán i konkrétní aktivity, volí učitel na základě konzultace s canisterapeutem. Všechny tyto aktivity jsou individuálně přizpůsobeny každému klientovi. Úkolem učitele je během průběhu canisterapie pozorovat všechny zúčastněné děti, vést je a případně zamezit jakýmkoli negativním situacím, které by mohly nastat. Do školy za dětmi chodí Parson Russel teriér Pery ze sdružení Sirius Třebíč.

⁶¹VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 133-134

Na začátku canisterapie se psovod pozdraví se všemi dětmi a děti pozdraví Peryho, vysloví jeho jméno a pohladí jej. Děti si s canisterapeutem zopakují pro ně již známé informace o tomto plemenu – základní znaky, jejich využití. Nastává vzdělávací část zaměřená na poznávání lesních zvířat. Canisterapeut dětem ukazuje kožešiny, upozorňuje je na detaily, nechá děti kožešiny pohladit a osahat, přiřazuje obrázky jednotlivých zvířat ke kožešinám. Poté se všechny děti promění v psy a poslouchají povely psovoda. Následně děti zaujmají podle pokynů canisterapeuta jednotlivé pozice a Pery přes ně přebíhá a přeskakuje. Děti tedy tvoří překážky opičí dráhy. Další činností, která děti čeká, je kartáčování Peryho, tedy nácvik péče o psa. Děti z minulých setkání znají názvy předmětů, které se v souvislosti se psy používají a byly obeznámeny s tím, pro jaký účel se používá které vodítko. Teď jsou obojky a různá vodítka poházeny po místnosti. Děti si samy volí, které pejskovi připnou. Následně psa vodí a během chůze mu dávají povely. Jako další úkol na děti čeká práce s obrázky. Na zem jsou poházeny obrázky psů, které děti třídí podle pokynů, např. podle barvy, plemene, délky srsti, počtu psů na obrázku a zároveň se učí novým pojmům. Na konci práce s obrázky hledají i stejné dvojice. Jako poslední přichází na řadu granulování, kdy děti leží na zádech, dostanou pamlsky na břicho, Pery chodí kolem nich, čmouchá a pamlsky z dětí sbírá. Po této aktivitě se děti s Perym i canisterapeutem rozloučí.⁶²

⁶² SPOUROVÁ, Lenka., Gabriela VÁVROVÁ, Barbora Veselá, Petr HANÁK. *Nové formy vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v ZŠ Ivančická, Moravský Krumlov*, 1. vyd., Havířov: in-PRESS C Z s.r.o., 2013. str. 137-139

5. Canisterapie v geriatрии

Pro název Canisterapie v geriatрии může být poměrně náročné určit, o jakou věkovou skupinu lidí se jedná. Stáří je velmi individuální proces, každý jedinec ho prožívá jinak. Obecně se za seniory považují osoby starší 65 let. Během stárnutí se objevuje celá řada problémů, kterým se není možné vyhnout. Mezi tyto obtíže patří snížená hybnost, zhoršení sluchu, zraku a snížení mentální kapacity. Seniors často trápí zdravotní problémy a sociální nedostatky. A právě canisterapie dokáže seniorům s celou řadou těchto problémů pomoci.⁶³

5.1 Prospěšnost zvířat pro seniory

Zvířata mají pro seniory silně specifický význam. Zvířata u člověka dokáží zmírnit pocit osamělosti a společenské izolace, které jsou časté zejména u seniorů. Další výhodou zvířat je i to, že se o ně senior musí starat. Senior tak přebírá za zvíře zodpovědnost. To může zvyšovat jejich sebevědomí. Seniorsi péčí o zvířata získávají důležitou náplň svého života, díky které má jejich život opět smysl. Zvířata nejsou pro starého člověka prospěšná pouze po duševní stránce, dokáží také udržet fyzickou kondici, a to např. venčením, kmením, hrou. Zvířata také dokáží pozitivně ovlivňovat zdraví stárnoucích osob. Majitelé psů a koček mají oproti lidem bez zvířat sníženou hladinu krevních tuků. Zvířata také mohou být jeden z činitelů, které snižují spotřebu léků proti bolesti a úzkosti. Pomáhají také při některých spánkových poruchách a usnadňují prožívání tělesných i psychických problémů. Vyžadují lásku a také ji opětvují. Jednoduše zpříjemňují atmosféru prázdných domovů.⁶⁴

5.2 Naplnění sociálních potřeb

Ne každému se naskytne možnost dožít svůj život doma v obklopení příbuzných a lidí, kterým na něm opravdu záleží. Staří lidé touží po zodpovědnosti

⁶³ STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0. str. 32

⁶⁴ *Zvířata v domovech nejen pro seniory: příručka pro návštěvní programy, držení a chování zvířat*. Praha: Hestia (organizace), 1999. ISBN (kroužková vazba). str. 7

a smyslu života. Domov důchodců jim ale podle Galajdových nabízí pravý opak toho, co potřebují. Potřeby důchodců dle Galajdové a Galajdové (2011) lze definovat jako:

- „organizovanou péčí s vyloučením osobní zodpovědnosti
- naprostou ztrátu tolik nutného soukromí
- postoj naučené bezmoci a pocit neužitečnosti
- nedostatek vnějších podnětů vedoucích k nostalgii a depresi
- mnohdy až kasárenský řád ubíjející chuť k životu
- absolutní nedostatek možnosti seberealizace
- často velmi napjatý vztah mezi klienty a ošetřujícím personálem“

Pes, který do instituce přijde, dokáže tyto nepříjemné pocity klientů zmírnit. Okamžitě uvolní atmosféru, je o čem si povídat, seniorům se vybaví vlastní vzpomínky a vybíhají na povrch nová témata ke konverzaci. Výzkum ukázal, že pes dokáže zapůsobit i na city osob s Alzheimerovou chorobou a člověk si v přítomnosti psa dokáže vybavit vlastní emocionální vzpomínky. Pes také dokáže zlepšit rozpoznávací schopnosti nemocných lidí. Pes odstraňuje pocity osamění. Seniorsy vstupující do domova důchodců velmi trápí, že si nesmí svého psa vzít s sebou.

Autorky také zdůrazňují, že by si lidé měli uvědomit, že domov důchodců vypadá úplně jinak v době návštěv a jinak za běžného provozu. Během návštěv je každý natěšený na své blízké a září radostí, někteří zažívají zklamání, když se blízcí neobjeví ve dveřích. Za běžného provozu jsou senioři bez nálady, chybí jim program, zábava, den je pro ně dlouhý, a právě to dokáže změnit příchozí pes. Pes vnese mezi seniorsy energii a pozitivní náladu. Energicky projde dveřmi, vrtí ocasem, vyžaduje pozornost, chce se mazlit, hrát. Senioři se na každou psí návštěvu těší, užívají si ten pocit, kdy mohou pohladit, pomazlit se, pohrát si, dát lásku a pozornost psovi, který se jí tolik dožaduje.⁶⁵

⁶⁵ GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál (vydavatelství), 2011. ISBN 978-80-7367-879-1. str. 30-31

5.3 Aktivizace seniorů

Senioři se vyznačují pasivním žitím svého života, nečinností, za kterou může nízká kvalita jejich života. Je potřeba, aby si senioři udržovali fyzickou i duševní aktivitu. Seniorům bychom proto měli pomáhat najít smysl života a udržet jejich motivaci k nějaké činnosti, která může být i krátkodobá. Dalším důležitým bodem canisterapie u seniorů je pozitivně ovlivňovat jejich psychický stav. Senioři by dále měli prožívat své úspěchy, posilovat svou identitu, důstojnost, sebeúctu. Pes je zde primárně prostředkem pro odbourání pocitu opuštění a samoty.⁶⁶

5.4 Vliv psa na demenci

Demence je onemocnění mozku, které se projevuje snižováním duševních funkcí. Demenci si většina lidí spojí právě se stářím. Nejčastěji se vyskytuje právě Alzheimerova demence. Demence postihuje kognitivní funkce, tedy paměť, intelekt, pozornost a motivaci. S demencí může souviset postupné až úplné ztracení schopnosti postarat se o sebe sama.⁶⁷

Pes lidem s demencí pomáhá hned několika způsoby. Klienti mají možnost zábavnou formou pomocí her procvičovat kognitivní funkce (paměť, myšlení, řeč i orientaci). Pes je opět tématem k hovoru a nabízí mnoho komunikačních rovin. Klienti komunikují mezi sebou, s canisterapeutem i se psem, kterému je potřeba dávat povely. Díky psovi jsou klienti otevřenější také procvičování jemné a hrubé motoriky. Fyzický kontakt se psem také podporuje emoční cítění, u klientů lze pozorovat pozitivní změny nálady. Pes u lidí s demencí podporuje také snahu o udržení schopnosti sebeobsluhy, během které je možné na psech opakovat významy slovních pojmů, barev, procvičovat jednoduché počty či pojmenovávat části těla, které je možné srovnávat s těmi lidskými.⁶⁸

⁶⁶ STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0. str. 33

⁶⁷ STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0. str. 34

⁶⁸ dostupné z: <https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2012/03/10.pdf>

6. Canisterapie při vybraných typech postížení

Šestá kapitola je poslední teoretickou kapitolou. V této kapitole je popsáno, jakým způsobem může být canisterapie prospěšná u klientů podle jejich znevýhodnění či postížení bez ohledu na to, zda se jedná o klienta dětského nebo dospělého. Z důvodu velkého množství vyskytujících se postížení bylo vybráno pouze několik typů.

6.1 Klienti s tělesným postížením

U klientů s tělesným postížením je specifickým znakem částečné nebo celkové omezení hybnosti, ať už se jedná o omezení primárními či sekundárními vlivy. Za primární postížení považujeme postížení vlastního hybného aparátu. Pokud se jedná o sekundární postížení, je hybnost omezena v důsledku jiných onemocnění nebo poruch.⁶⁹ Než začne samotná canisterapie a komunikace s klientem, měl by se canisterapeut dobře seznámit s klientovými obtížemi. Cílem canisterapie u klientů s tělesným postížením často bývá podpora rehabilitace. A to ve smyslu procvičování pohybů. U lidí s tělesným postížením ovšem nemusí mít canisterapie jen přínos v procvičování pohybových dovedností, ale může být nápomocná také v jiných oblastech. Její přínos bychom našli také v oblasti psychické, emoční a sociální.⁷⁰

Canisterapie je u osob s tělesným postížením využívána zejména jako motivační prvek k pohybu klientů a rozvoji motorických dovedností. Klienti si procvičují jemnou a hrubou motoriku i koordinaci pohybů. Pes klientům pomáhá získat zkušenosti s jejich vlastním tělem a uvědomit si jejich hranice. K procvičování motorických dovedností může být použita celá řada aktivit od zapínání a rozepínání obojků přes připínání vodítek až po vodění psa a házení míčků. Dále mohou psovi po místnosti schovávat hračky a pamlsky, česat jej,

⁶⁹ BICKOVÁ, Jaroslava. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1. str. 81

⁷⁰ STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0. str. 27-28

nalívat mu vodu, podávat pamlsky. Aktivit, které se za tímto účelem dají použít, je opravdu celá řada a toto jsou jen některé z nich.

Velmi dobře se dá u klientů využít také polohování. Této metodě jsem věnovala samostatnou kapitolu již dříve. Nyní tyto informace rozšířím. V rámci polohování rozlišujeme dvě techniky – relaxační a rehabilitační. Při relaxační technice si klient může sám zvolit, jak se mu leží nejlépe. Cílem je zklidnění a navození příjemných pocitů. U klientů s tělesným postižením se nás spíše týká rehabilitační polohování, při kterém se spolupracuje s fyzioterapeutem. Jeho cílem je udržení nebo zlepšení fyzického stavu klienta. Fyzioterapeut udává pro klienta vhodné polohy i techniky manipulace s ním. Pes tak lze využít pro nácvik setrvání v polohách, které klient u fyzioterapeuta běžně odmítá. Během polohování dochází např. ke zklidnění dechu, oživení mimiky, zlepšení peristaltiky střev, k prokrvení a uvolnění svalů.⁷¹

6.2 Klienti s mentálním postižením

Mentální postižení je pojem, který je v dnešní době poměrně nejednoznačný. Existuje celá řada odlišných definic, které se snaží tento pojem vysvětlit. Všechny tyto definice uvádí, že se jedná o celkové snížení intelektových schopností jedince a snížení schopnosti adaptace v různých sociálních prostředích. Zuzana Zajícová uvádí, že je s pojmem mentální postižení často zaměňován pojem mentální retardace. Jedná se o dva odlišné pojmy, které jsou mylně používány synonymně.⁷² Já jsem při pátrání po významu těchto dvou pojmů narazila na skutečnost, že se k tomuto problému nestaví jednotně ani odborníci. Všimla jsem si, že jsou rozděleni na dvě skupiny, které zastávají zcela odlišný názor.

První skupina vnímá pojem mentální postižení jako termín nadřazený mentální retardaci a mentální retardace je pro ně pouze stupeň mentálního postižení, které se vyznačuje IQ menším než 70, přičemž do pojmu mentální postižení zahrnují všechny osoby s IQ pod 85.⁷³ Tento názor zastávají např. Milan Valenta, Petr Petráš a Štefan Vašek. Druhá skupina vnímá mentální postižení a mentální retardaci jako dva synonymní pojmy, které lze používat vzájemně zaměnitelně. Milan Valenta udává, že tyto dva pojmy používá zaměnitelně zejména zdravotnická

⁷¹ BICKOVÁ, Jaroslava. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1. str. 83-85

⁷² BICKOVÁ, Jaroslava. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1. str. 75

⁷³ dostupné z: <http://kurzy-spp.upol.cz/CD/2/1-01.pdf>

oblast (především psychiatrie a klinická psychologie).⁷⁴ Z oblasti speciální pedagogiky zastávají názor možné vzájemné zaměnitelnosti obou pojmů např. Marie Černá, Jiří Novotný, Bohumil Stejskal a Jaroslava Zemková.⁷⁵

U klientů s lehkým mentálním postižením je primárním cílem canisterapie rozvoj kognitivních a sociálních kompetencí, podporování praktických dovedností, aktivizace a podpora emocionální oblasti. Pro klienty se středně těžkým mentálním postižením by měly být hlavními přínosy canisterapie zejména zlepšení komunikačních dovedností, nácviku samoobslužných činností, aktivizace v oblasti jemné a hrubé motoriky, posilování kladného vztahu ke zvířatům, pozitivních emocí a zapamatování osvojeného učiva. Canisterapie u klientů s těžkým mentálním postižením se zaměřuje zejména na rozvoj motoriky, rozumových schopností, komunikačních dovedností a pozitivních emocí. Klienti s hlubokým mentálním postižením se v canisterapii setkají zejména s cíleným kontaktem psa a klienta, který si klade za cíl zlepšit celkovou kvalitu života klienta.⁷⁶

6.3 Klienti se smyslovým postižením

Smyslovým postižením se v canisterapii myslí postižení sluchové či zrakové. Oba tyto typy smyslového postižení sice mají svá specifika, ale je u nich u obou důležité, kdy k postižení došlo a jak je postižení závažné. Do této skupiny patří jak lidé se smyslovým postižením, tak i staří lidé se zhoršujícím se sluchem a zrakem, které jsou běžnými projevy stárnutí. U osob se sluchovým postižením se canisterapie využívá zejména pro podporu sluchové percepce s využitím naslouchátek a rozvoj komunikačních dovedností, při kterých pes slouží primárně jako motivační prvek. Dále je možné psa využít také např. k procvičování kognitivních funkcí nebo obohacování slovní zásoby. U klientů se zrakovým postižením se canisterapie primárně zaměřuje na procvičování krátkodobé i dlouhodobé paměti, na kterých závisí jejich orientace ve světě, podpora samostatnosti, rozvoj myšlení, koncentrace.⁷⁷

⁷⁴ dostupné z: http://www.inkluze.upol.cz/portal/velke_publicace/metodiky/MP_Metodika.pdf

⁷⁵ dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:cc154120-496f-11e4-aded-005056827e51?page=uuid:6917f420-725d-11e4-8991-005056827e51> str. 7

⁷⁶ BICKOVÁ, Jaroslava. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1. str. 80

⁷⁷ STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0. str. 28-31

6.4 Klienti s poruchou autistického spektra

Autismus je vývojová porucha, která proniká celou osobností člověka. Vyznačuje se třemi specifickými znaky – narušenou sociální interakcí, omezenou schopností verbální a neverbální komunikace a stereotypním chováním. Canisterapie může být pro klienta s autismem velice přínosná. Je třeba myslet na to, že každý klient s autismem je jedinečný a canisterapeut by měl být s jeho specifickými rysy dobře seznámen. U klientů s poruchou autistického spektra (PAS) lze pracovat na zlepšení komunikace, sociální interakce i obohacení slovní zásoby. Právě přijetí canisterapeutického týmu může u klienta s PAS trvat poměrně dlouhou dobu, a to až několik sezení. Může se stát, že během několika prvních sezení není navázán žádný kontakt. Klientovi může u první návštěvy stačit pouze přítomnost psa a canisterapeuta. Když klient canisterapeutickou dvojici přijme, během dalších terapií je patrné uvolnění, snížení stresu a začínající adaptace. Již může být vidět i radost z kontaktu se psem a motivace k činnostem. U některých klientů s PAS se lze setkat s nesnášenlivostí doteků. Když nastane přijetí psa klientem, příjemným překvapením může být i jeho fyzický kontakt se psem. Canisterapie může mít u klientů s PAS i výchovně vzdělávací cíle, které se naplňují např. procvičováním školních dovedností – počítání pamlsků, poznávání barev, třídění předmětů, procvičování paměti a další aktivity. Když se klientovi podaří se psem navázat vztah, je možné psa začít používat k nácviku běžných situací, jako např. nácvik jízdy MHD, společné procházky, nákupy a dalších činností, do kterých je třeba klienta socializovat. Pes se tak stává pro klienta oporou a jistotou, díky které je ochoten na sobě pracovat. Vzhledem k tomu, že každý klient s autismem je opravdu specifický a jedinečný, měl by být canisterapeut kreativní a schopný volit vhodné aktivity.⁷⁸

⁷⁸ VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6. str. 143-150

7. Praktická kapitola

Sedmá kapitola je věnována praktickým ukázkám, které vychází z mé vlastní praxe. Kompletní praxi jsem získala pod vedením Bc. Ivy Sieberové v canisterapeutickém spolku Sirius Třebíč, z. s., ve kterém stále působím.

7.1 Osobní zkušenost s výběrem terapeutického psa

Jak již bylo ukázáno ve druhé kapitole, názory na správný výběr terapeutického psa se liší i mezi odborníky. Já v tomto směru zastávám také svůj specifický názor, který vychází z mé osobní zkušenosti i z pozorování ostatních canisterapeutických týmů. Osobně si myslím, že je úplně jedno, jaké plemeno budoucí canisterapeut shání, i to, zda se bude jednat o jedince s průkazem původu, nebo křížence z útulku. Pravda je taková, že lze najít seznam takzvaných vhodných a nevhodných plemen pro canisterapeutický výcvik. Je ale třeba si uvědomit, že takový seznam musíme brát s rezervou. Tento seznam byl vytvořen na základě povahových vlastností většiny jedinců, které najdeme v plemenném standardu. Jak již jednou bylo zmíněno výše, každý pes je originál, není možné sehnat psa, který přesně odpovídá tomuto plemennému standardu, ten pouze shrnuje informace o vzhledu, chování a povaze většiny jedinců, které souhrnně tvoří model jakéhosi ideálního zástupce daného plemene. Můžeme si z něj vzít informaci, že nejvíce vhodných canisterapeutických psů vychází z retrieverů, a to konkrétně z labradorských a zlatých. Neznamená to ale, že se nám nepodaří sehnat vhodného jedince například mezi pitbuly, kteří se pro tuto práci obecně nehodí. Všem, kterým na tuto otázku odpovídám, říkám, že je podle mého názoru jedno, jaké plemeno si pořizují, jen je třeba pečlivý a důsledný výběr, který bude u méně typických plemen pro tuto práci trvat mnohem déle.

I já jsem příkladem canisterapeuta s ne úplně běžným plemenem. Z osobních důvodů a preferencí jsem se rozhodla pořídit si temperamentní fenu australského ovčáka. Od začátku jsem ale věděla, že zároveň hledám štěně vhodné pro výkon canisterapie. Mnozí chovatelé i někteří canisterapeuti si klepali na čelo. Říkali, že se s tímto psem canisterapie prostě vykonávat nedá. V plemenném standardu pro australského ovčáka je totiž odtažitost až bázlivost vůči cizím lidem, což by opravdu byl povahový rys, který by nám canisterapeutickou praxi znemožnil. Já se ale nevzdávala, stála jsem si za svým, pátrala jsem, hledala,

komunikovala s velkým množstvím chovatelských stanic, protože ne každý pes přece dokonale odpovídá plemennému standardu a existují výjimky. Velmi mě překvapilo, že se mi podařilo najít hned několik desítek australských ovčáků v republice se složenými canisterapeutickými zkouškami a aktivní praxí. Dokonce jsem našla i canisterapeutický spolek australských ovčáků v Moravskoslezském kraji, které bylo založeno roku 2012 a stále aktivně funguje. Možná právě tato zkušenost mě utvrdila v názoru, že se plemena nedají dělit na vhodná a nevhodná, ale jen na ta, ze kterých vyjde více canisterapeutických psů než z jiných. Po roce a půl se mi veškerá snaha vyplatila a dne 2. 12. 2020 se v CHS Cofi Capito narodil vrh J2, ze kterého mám doma úžasnou fenu Jinx Cofi Capito, se kterou jsme se daly na canisterapeutickou dráhu. Paní chovatelka Ing. Jana Prokešová dala štěňatům veškerou potřebnou péči a lásku, za což jí patří velké poděkování. Všem štěňatům věnuje nadstandardní péči. Všechna štěňata odešla do nových domovů perfektně socializovaná, ať už s dětmi, dospělými, domácími spotřebiči, venkovními ruchy, tak i s mnoha domácími i hospodářskými zvířaty. Paní chovatelka dokonce pro děti pořádá kroužky a tábory se zvířaty, na kterých nezapomněla socializovat naše štěňata. Právě důsledná socializace již od narození štěněte je pro budoucího terapeutického psa opravdu důležitá.

Všem zájemcům o canisterapii s netypickým plemenem proto doporučuji, aby to nevzdávali, pátrali a pečlivě vybírali. Aby se zajeli seznámit s maminkou vrhu a pokud je to možné, zajeli se podívat i na otce štěňat. I povaha je dědičný rys, pokud jsou rodiče povahy canisterapeutické, je velká šance, že se právě po těchto rodičích narodí vhodné štěně. Zároveň také zdůrazňuji, že štěně pro takovýto pracovní výkon není vhodné vybírat podle vzhledu, krásná jsou všechna štěňata. Mnohem lepší je vybírat podle povahy a dát na doporučení konkrétního chovatele, který se štěňaty tráví většinu svého času. I já učinila kompromis a preferovaná red merle barva šla stranou, Jinx dostala od přírody barvu blue merle s červeným pálením. Řekněme si upřímně, kdo jiný zná svá štěňata lépe než chovatel? Kdo jiný by měl dokázat lépe odhadnout jejich předpoklady?

7.2 Průběh besedy „Psí dobrodružství“

Beseda „Psí dobrodružství“, se kterou za dětmi jezdíme se spolkem Sirius Třebíč, z. s., je určena pro děti běžných mateřských škol a prvostupňové žáky základních škol. Program trvá 60–180 minut podle požadavku školy a věku dětí a

je samozřejmě upraven v závislosti na schopnostech dětí. Na návštěvu za dětmi chodí psi, které si mohou mazlit, česat, hladit, hrají s nimi nejrůznější hry a poslouchají povídání, které jim přibližuje psí svět i způsoby, jakými mohou psi pomáhat. Na úvod vždy představíme sebe i psy, povídáme si o tom, jaké psy jsme jim dovezli, kolik jim je, jak se jmenují i o tom, v čem jsou zvláštní a v čem se od ostatních psů liší. Mladší děti vyjmenovávají barvy psů a věcí okolo, hledají správný termín pro věci, které mají psy na sobě, např. postroj, obojek, vodítko, ... Dále vykřikujeme části těla psa a děti se jich dotýkají. Prvostupňoví žáci hádají plemeno a procvičují matematické dovednosti počítáním polštářků a drápků, pokud mají ve třídě více psů, odhadují jejich věk, všímají si rozdílů mezi mladým a starším psem. Během prostoru na hlazení a česání osvětlujeme činnost canisterapeutického psa, odlišujeme ji od činnosti asistenčních a jinak speciálně cvičených psů, navádíme děti k uvědomění si, že pes není jen zábava, ale váže se k němu mnoho starostí a povinností a u všeho propojujeme povídání s tematickými hrami. Porovnáváme denní režim se psem a bez něho, aby si uvědomily, že ráno je potřeba vstát dřív a psa vyvenčit, když se vrátí domů, nemůžou si jít hned hrát, ale je potřeba opět prvně obstarat psa atd. Na každou besedu máme nachystané velké množství her se psy, např. překračování psů, podlézání, přelézání po čtyřech, vodění na vodítko, aporty, krmení, ukázkou základní poslušnosti, kterou si děti mohou vyzkoušet, ukázkou psích triků a cviků, hry na pravolevou orientaci, jemnou i hrubou motoriku, štafetu s psími obrázky, puzzle, přiřazovací hry a další. Disponujeme množstvím her, do některých je pes zapojen aktivní formou, v jiných slouží jako pasivní hráč. Na konci besedy dětem vždy zdůrazňujeme, že ne každý pes je tak hodný jako ti naši, že jsme si ke psům dovolovali během naší besedy opravdu hodně a ne každému by se to líbilo, opakujeme, že se jedná o speciálně vycvičené psy a apelujeme, aby si nechodili hladit psy, které neznají.

7.3 Ukázka přípravy lekce canisterapie v praktické škole

Příprava lekce vždy bývá individuální v závislosti na tom, jaká je naše cílová skupina a co konkrétně klienti potřebují. Rozhodla jsem se představit jednu svou přípravu lekce, která byla použita u prvostupňových žáků jedné praktické základní školy ve Středočeském kraji.

Cílovou skupinou pro tuto lekci tedy byla třída žáků praktické školy prvního stupně. V této třídě bývá obvykle kolem pěti žáků. Lekci v praktické škole je třeba doladit až na místě podle aktuálního naladění žáků, podle jejich schopností, dovedností i podle toho, jak se žáci se psem adaptují. Mně se osvědčilo mít připravený rámec, co bych s nimi chtěla dělat, ale nestát si za jeho splněním až do posledního bodu, dobré je mít také nachystaných těch aktivit o něco více a vybrat podle toho, na co se žáci zrovna budou cítit. Domluvená byla terapie na 60 minut, 40 minut aktivní práce se psem a 20 minut polohování. Se školou jsme se domluvili, že budeme klást důraz na procvičení jemné a hrubé motoriky, proto byly vybrány aktivity vysvětlené níže. Canisterapii zde provádíme v tělocvičně školy, nemusí se ale jednat o tělocvičnu, některé školy zřizují i relaxační místnosti, které jsou rovněž vhodným prostorem. Místnost by měla být bez lavic s dostatečným prostorem k pohybovým aktivitám.

Předpokládaný průběh lekce:

Nejprve se s žáky přivítám, představím jim sebe i psiho společníka. Po přivítání rozdám žákům kartáče a nechám je psa učesat. Při tom si s nimi povídám a reaguji na jejich podněty k diskusi. Komunikuji s žáky zábavně a interaktivně, kladu jim otázky a reaguji na jejich odpovědi. V žádném případě nepoužívám formu suchého výkladu. Využiji také pravolevé orientace a ptám se, které části těla jsou na jaké straně, případně i obráceně, např. najděte přední levou tlapku psa. Dále následuje čas aktivních her se psem. Tvořím překážkovou dráhu za pomoci plyšových psů, ale i toho živého, kterou jim postupně ztěžuji (překračování, slalom, přelézání po čtyřech a plazení se pod živým psem). Nechám žáky povodit psa na vodítku, přičemž každé dítě si psa na začátku připne a na konci odepne z vodítka. Zde je možné využít také nácvik komunikace a chtít po žákovi provedení nějakého konkrétního cviku se psem, případně stanovím konkrétní trasu „procházky“, aby musel žák psa správně vést a nechodil jen tak za ním. Vodítko následně vyměním za nácvik aportu. Každé dítě hodí aport, dá psovi povel „přines“, aport odebere a předá dalšímu v řadě. Poté vznesu dotaz, zda si pes zaslouží odměnu a nechám každého žáka vyndat pamlsk z dózy a podat jej psovi. Po celou dobu vedení canisterapie s žáky komunikuji, reaguji na jejich chování a vysvětluji jim, co pes dětem řečí svého těla naznačuje, např. pes olizuje žákovi dlaně, tak si vysvětlíme, že to znamená, že je rád za pohlázení a je s dítětem kamarád.

Aktivity zastavím 20 minut před koncem hodiny. Psa položím na deku a děti nechám přitulit se k psovi. Tím docílím relaxace, zklidnění a psychické pohody žáků. Pokud mám ve třídě žáka, který potřebuje klasické polohování, vytyčím si pro něj speciální čas, kdy je pes jen jeho. Polohování využívám zejména u tělesného postižení či nemoci, kdy dochází u klienta k třasu nebo křečím. V těchto případech přikládám psa těsně k problematické části těla pacienta. Pes má vyšší tělesnou teplotu než člověk, a proto dochází k prohřívání svalů a jejich následnému uvolnění. Vyšší tělesnou teplotu psa lze také využít k lepšímu prokrvení těla. Klient nereaguje jen na tělesné teplo psa, ale také na jeho dech a srdeční rytmus, které vedou k celkovému zklidnění bez toho, aniž by se klient o něco takového snažil. Při polohování dochází k fyzickému i psychickému zlepšení.

Psa lze využít také jako silné motivace k procvičování a zvyšování pohyblivosti méně zdatných částí těla. Toto cvičení mívá velký úspěch i u klientů, kteří běžné cviky bez živých bytostí odmítají.

7.4 Canisterapie za období duben–červen 2021

Níže předkládám v tabulce souhrn všech canisterapií včetně programu a stručného hodnocení, které jsem absolvovala v období duben–červen 2021:

Datum a délka programu	Program canisterapie	Stručné hodnocení
20. 04. 2021 PŠ AB – 1 hodina	mazlení, povídání o péči o psa, překážková dráha	děti se po coronavirové pauze na psy velmi těšily, komunikovaly, hodina byla povedená
27. 04. 2021 PŠ AB – 1 hodina	česání, hlazení, vodění na vodítku, aport	zdejší děti jsou ke psům vždy velmi otevřené a aktivity vykonávají s chutí
03. 05 .2021 MŠ BC – 3 hodiny	seznámení se psy, česání, hlazení, pohybové aktivity v kombinaci s informacemi o přítomných psech, péči o psy i o canisterapii	tři hodiny jsou pro děti v MŠ velmi dlouhé, bylo třeba prokládat různorodými hrami a dodržovat přestávky, paní učitelky nám byly maximálně nápomocné

<p>04. 05. 2021 PŠ AB – 1 hodina</p>	<p>přivítání, česání, hlazení, padák, trénink jemné a hrubé motoriky, venkovní aktivity</p>	<p>děti se na psy tak těšily, že si den před tím krátily čekání pečením psích sušenek, zde má canisterapie opravdu smysl a některé děti se výrazně zlepšují</p>
<p>11. 05. 2021 PŠ AB – 2 hodiny</p>	<p>přivítání, česání, hlazení, vodění na vodítku, základní poslušnost, pravolevá orientace, odpovídání na dotazy zvědavých žáků, procvičování základních matematických dovedností</p>	<p>v tento den se nám vystřídal dvě třídy žáků, třídě vozíčkářů bylo potřeba program přizpůsobit jejich pohybovým dovednostem, ale zvládali všechno stejně dobře, jako žáci pohybově zdatní z vedlejší třídy</p>
<p>14. 05. 2021 MŠ CD – 4 hodiny</p>	<p>vystřídal se nám 2 třídy, proběhlo česání, hlazení, pohybové aktivity, pravolevá orientace, práce s obrázky, kartičkami, ukázky polohování a hra na mrtvolky</p>	<p>zde bylo potřeba přizpůsobit program dětem ve třídě, jedni si raději užívali společných chvil a mazlení, druhí zaujatě diskutovali a dotazovali se na činnost canisterapeutického psa, výcvik, průběh zkoušek i péči o psa</p>
<p>17. 05. 2021 MŠ BC – 3 hodiny</p>	<p>česání, hlazení, péče o psa, vodění na vodítku, překážková dráha, ukázky základní poslušnosti, přivolávání, hra na mrtvolky, štafeta s obrázky, správná strava psa, pravolevá orientace</p>	<p>snažili jsme se moc nepovídat a více hrát hry spolu s dodržováním pravidelných přestávek, se psy program poměrně rychle utíká a děti byly schopné udržet pozornost</p>

18. 05. 2021 PŠ AB – 2 hodiny	česání, hlazení, krmení z ruky, ukázka základních povelů, žáci se učí vést psa a vydávat mu povely, prochází se psy dráhu	na žácích bylo opět vidět nadšení z práce se psy, u některých se zlepšují po pravidelných hodinách komunikační schopnosti a sebevědomí
19. 05. 2021 DD DE – 1 hodina	přivítání, hlazení, krmení z ruky, aport, ukázka řešení psích hlavolamů	důchodci byli komunikativní, byli velmi rádi, že jim v coronavirové době během zákazu návštěv domov zajistil program, při kterém se mohou aktivně zapojit
24. 05. 2021 MŠ EF – 3 hodiny	česání, hlazení, péče o psa, vodění na vodítku, překážková dráha, ukázky základní poslušnosti, přivolávání, hra na mrtvolky, štafeta s obrázky, správná strava psa, pravolevá orientace, jemná a hrubá motorika	v této třídě nám byly paní učitelky velmi nápomocné, vyvolávaly žáky, utvářely vyrovnané skupinky na soutěžní hry, dětem se program líbil a ptaly se, kdy za nimi zase dorazíme, i nám se v této třídě pracovalo velmi dobře
25. 05. 2021 PŠ AB – 2 hodiny	přivítání, česání, hlazení, překážková dráha, poznávání základních plemen psů, pozorování kartiček a určování rozdílů, skládání puzzlů, padák, aport a hra se psem	v této škole poslední letošní canisterapie ve třídě, už nás zde čeká jen stanoviště na dětském dni, děti se snaží užívat si jedno z posledních mazlení se psy a smutní, že se uvidíme zase až od září

<p>31. 05. 2021 DD DE - 1 hodina</p>	<p>přivítání, mazlení, hlazení, povídání o canisterapeutické činnosti psa, ukázky základní poslušnosti, přivolávání, pravolevá orientace</p>	<p>po první úspěšné canisterapii v DD jsme se rozhodli pokračovat v naplňování dlouhých a nudných dnů důchodců smysluplnými činnostmi, během celého kontaktu se psem vždy září nadšením, odbourávají chmurné pocity včetně samoty a odříznutí od okolního světa i stesku po rodině</p>
<p>01. 06. 2021 PŠ AB - 1 hodina</p>	<p>stanoviště na dětském dnu pořádaném školou, česání, hlazení, procházení dráhy se psem</p>	<p>během této akce jsme moc aktivit nestihli, neboť se jí účastnili všichni žáci školy, chodili po stanovištích a sbírali razítka za splněné úkoly, v tento den jsme dětem dělali spíše radost, než že bychom trénovali něco konkrétního</p>
<p>04. 06. 2021 ZŠ FG - 4 hodiny</p>	<p>česání, hlazení, péče o psa, vodění na vodítku, pojem canisterapeutický pes a jeho činnost, odlišení od asistenčního psa, překážková dráha, ukázky základní poslušnosti, přivolávání, hra na mrtvolky, štafeta s obrázky, správná strava psa, pravolevá orientace, jemná a hrubá motorika</p>	<p>program projektového dnu je pro první stupeň velmi podobný jako pro školkové děti, ale už jim podáváme o něco hlubší informace, kterých je více, vedeme s nimi více diskuzí, ptáme se jich na názory a více odpovídáme na dotazy, po každé hře objasňujeme žákům, k čemu je tato hra dobrá, co zlepšuje a v čem pomáhá</p>

7.5 Výběr třech situací, se kterými jsem se setkala

Canisterapeut se během své praxe může dostat do celé řady odlišných situací. Může se stát, že si musí poradit s jevy, se kterými předem nepočítal. Abych tuto stránku canisterapie neopomněla, rozhodla jsem se popsat tři situace, do kterých jsem se během své činnosti dostala. Jedná se o situace, které nastaly v loňském roce během návštěv institucí zmíněných ve výše uvedené tabulce:

7.5.1 Chlapec se strachem ze psů

Jeli jsme ve složení dvou psů a dvou psovodů do mateřské školy s celodopoledním programem canisterapie. Před tímto programem vždy zjišťujeme, zda se ve třídě nenachází alergické dítě, které potřebuje být přesunuto do jiné třídy. To je situace, kterou si řeší učitelé už před začátkem našeho programu. My u dětí před začátkem programu zjišťujeme, jestli je ve třídě někdo, kdo se bojí psů. Občas se některé dítě přihlásí, i když minimálně. Zrovna v této školce se jeden chlapec našel.

Naší cestou rozhodně není takové dítě ke kontaktu se psem nutit a přemlouvat, neboť klient vždy musí chtít, aby byla canisterapie účinná. Z toho vycházíme i při styku psa s dětmi v běžných školách. Tento chlapec tedy dostal do ruky velkého plyšového jezevčíka, se kterým mohl vykonávat většinu aktivit stejně, jako by přišel do kontaktu s živým psem. Chvilí pozoroval děti vykonávající aktivity s živými psy, sbíral jistotu, že opravdu neublíží a již v půlce programu se odvážil hrát si s živým psem. Tímto jsme tedy odbourali počáteční nejistotu z cizích psů. Chlapci se psi zalíbili a po skončení programu nás nechtěl nechat odejít.

7.5.2 Integrovaný chlapec pocházející z Mongolska

Před začátkem projektového dnu canisterapie v jedné mateřské škole nás přišla informovat paní ředitelka o integrovaném chlapci, který pochází z Mongolska a nerozumí česky. Bylo pro nás velkou pomocí, že jsme tuto informaci dostali včas. Velkým ulehčením pro nás bylo i to, že ve třídě byly po celou dobu besedy přítomné dvě paní učitelky. Jedna z nich se věnovala již jednou zmíněnému chlapci s jazykovou bariérou, který potřeboval individuální přístup. Druhá paní učitelka dávala pozor na ostatní žáky ve třídě a byla nám nápomocná při organizaci her ve smyslu rozdělování dětí do skupin, vyvolávání aj.

Rodina chlapce se sem přistěhovala z Mongolska již před dvěma lety. Maminka s tatínkem česky rozumí pouze v základech a česky nemluví, tudíž je zapotřebí s nimi všechny důležité věci projednávat v angličtině. Z toho je zřejmé, že se doma baví jen mongolsky. Chlapec do této školky dochází již dva roky, od září by měl nastoupit do základní školy, ale kvůli jazykové bariéře nenastoupí, byl mu udělen odklad školní docházky. Díky své jazykové bariéře nemá moc kamarádů, s dětmi se nedomluví. Chlapec je ale k dětem i pedagogickým pracovníkům poměrně kontaktní. Často si přisedává k dětem stavějícím Lego a mlčky stavi s nimi. S pedagogickými pracovníky se snaží dorozumívat ukazováním.

Právě z tohoto důvodu nejsou pedagogičtí pracovníci schopni říct, nakolik chlapec rozumí, i když je z jeho chování zřejmé, že občas něco pochopí. Je možné, že rozumí a jen nemluví, anebo má také problém s porozuměním, a proto nemluví. Paní učitelka, která s chlapcem komunikovala, se mu snažila ukazovat a vysvětlovat základní slovíčka, která jsme během dopoledne používali. Během her a dalších aktivit se chlapec dokázal perfektně zapojovat. Nemohl aktivity vykonávat jako první, ale pozorování dětí před ním a malá pomoc ze strany paní učitelky mu stačily, aby se do her mohl zapojit. Velkým překvapením pro nás bylo, když se během posledních pár minut programu snažil opakovat slovíčko „pes“. Možná, kdyby měl chlapec možnost pravidelné canisterapie, by mu to pomohlo jazykovou bariéru překonat. Pes pro něho byl velkým motivačním prvkem, možná i pocitem větší jistoty němé tváře, která mu zvedala sebevědomí. Pes je čistá duše, která neporovnává, nesoudí, neopravuje, a možná právě to chlapci pomohlo sebrat odvalu a začít opakovat první slovíčko.

7.5.3 Dívka se strachem z koronaviru

Jednou z našich prvních návštěv po coronavirové pauze byla zastávka v PŠ ve Středočeském kraji, kde většina dětí psa s nadšením přivítala. Našla se tam ale i jedna dívka, která byla děním kolem koronaviru natolik ovlivněná, že se v přítomnosti psa necítila bezpečně a měla strach z nákazy touto nemocí. Se mnou komunikovala bez problému, protože jsem měla nasazený respirátor, se psem nechtěla přijít do kontaktu a pořád opakovala, že pes se nekoupe každý den, a že může mít bacily na kožichu, proto se ho nechtěla dotýkat. S dívkou jsem měla strávit formou individuální canisterapie 45 minut času a musela jsem si nějak

poradit. Nutit ji ke kontaktu se psem by nebylo správné, jednou ze zásad canisterapie je, že musí probíhat ze strany klienta zcela dobrovolně.

Nakonec se nám podařilo s dívkou domluvit, že nebudeme dělat žádné aktivity, při kterých by se musela dotýkat psa a psích věcí. Rozestavěla jsem tedy plyšové psy po tělocvičně a položila mezi ně i Jinx. Dívka všechny pejsky překračovala a procházela mezi nimi slalomem. Dále mi říkala, jaký povel nebo trik by chtěla vidět, a když jej Jinx splnila, odhodila jí odměnu na zem. Bavilo ji určovat mi, kam přesně do psiho hlavolamu mám schovat pamlsky, počítala, kolik jsme jich umístily a odpočítávala, kolik jich Jinx již našla a kolik jich tam ještě je. Dále jsme se věnovaly skládání různých puzzlů, hraní Domina s psími obrázky, přiřazování a nejrůznějším hrám s obrázky a kartičkami.

Celých 45 minut jsme nakonec zvládly docela dobře. Následující návštěvy jsem se dívky vždy ptala, jestli by Jinx nechtěla také pohladit a učesat, nebo jí hodit míček. Postupem času se nám podařilo dostat znovu do situace, že má ze psa radost a nebojí se. Nejprve se odhodlala naplnit jí hlavolam, později jí dala pamlsky z ruky, následovalo házení hraček. Pak jsme jednoho rána přišly a dívka psa sama od sebe na přivítání pohladila.

7.6 Canisterapie jako součást programu během letního tábora 2021

Od roku 2015 se každoročně účastním letního Tábora s pejsky, do roku 2016 se konal tábor pobytový na Dobré Vodě u Třebíče, od roku 2017 se z organizačních důvodů koná formou příměstského tábora u nás v obci Líbeznice v prostorách základní školy. V roce 2021 jsme měli i celotáborovou hru na téma pes. Děti byly rozděleny do 4 oddílů po cca 20 dětech ve věku 4–9 let. Tábor se konal v termínu 15.–26. 7. 2021. Během dne děti se svým oddílem vystřídaly 4 aktivity po cca jedné hodině. Těmito aktivitami bylo tvoření, program se psy, hra a sportovní činnost. Každý den jsme měli 2 plemena psů, o kterých jsme si během aktivity se psy povídali a vysvětlovali jsme si, proč dnes hrají hru, jakou hrají, proč se k danému plemeni hodí a zbytek času byl věnován aktivitám a hrám s živými psy. Např. když jsme měli plemena dalmatin a australský ovčák, povídali jsme si s dětmi o účelu šlechtění dalmatinů a jako hru k nim měly pojmenovávání zvířat podle výstřižku z jejich těl a všechna zvířátka poznávací hry byla flekatá. U australského ovčáka jsme si povídali o psích sportech, děti si vyzkoušely

přeběhnout simulaci agility a následně převáděly psy přes jednotlivé překážky. Níže uvádím tabulku, která ukazuje program aktivit se psy na celých 10 dní tábora a hru, která byla součástí dalšího programového bloku:

Den	Plemeno	Hra	Aktivita se psy
PO 13. 07.	jorkšír, kolie	kryší ocásky, které si děti tahají z kalhot, vyhrává, kdo jich ukradne nejvíc, štafeta	seznámení s pejsky, určení pravidel chování ke psům, česání, hlazení
ÚT 14. 07.	dalmatin, australský ovčák	poznávání flekatých zvířátek, simulace agility	hlazení, česání, překračování psů, podlézání a přelézání po čtyřech, navádění psů přes překážky
ST 15. 07.	bígl, husky	stezka po stopách ztraceného psa	hlazení, krmení z ruky, padák, jehož středem se děti snaží dostat míč na zem, ten následně nosí psi, štafeta s psími obrázky
ČT 16. 07.	jezevčík, jack russell teriér	kimovka z psích pomůcek, stavění zvířecích nor	hlazení, vodění na vodítku, psí bojovka, při které děti leží na zemi a psi jim z břich jedí piškoty, ukázka psích triků, které si děti vyzkoušejí

PÁ 17. 07	labradorský a kudrnatý retriever	simulace hry na myslivce a psů přinášejících zvěř	hlazení, přivolávání psů, povídání o asistenčních psech a hry simulující zdravotně znevýhodněné osoby a práci psů
PO 20. 07.	čivava, vlkodav	mnohonožci	hlazení, hry na pravolevou orientaci, přelézání psů se zavázanýma očima
ÚT 21. 07.	kokršpaněl, ohař	myslivecká beseda	hlazení, povídání o základním výcviku psa, praktická ukázka cvičení, děti si všechny povely vyzkouší, aportování
ST 22. 07.	zlatý retriever a chesapeake bay retriever	ukázka canisterapeutických zkoušek s aktivním zapojením dětí	procházka se psy, vodění psů v terénu
ČT 23. 07	pucl, chrt	maškarní bál, štafeta	hlazení, povídání o tom, jak je třeba se o psa starat a co všechno potřebuje, tematické hry

PÁ 24. 07	německý ovčák, rotvajler	děti si hrají na policejního ovčáka, prohledávají batohy a pamatují si, co ve kterém bylo	hlazení, ukázka noseworku, poznávání pejsků se zavázanýma očima, schovávání hračky, kterou pes hledá
-----------	-----------------------------	--	---

7.7 Organizace příměstského Kempu se psy 2022

V loňském roce jsem začala pracovat ještě pro organizaci Kroužek PP, z. s., která se zabývá organizací kroužků pro děti s možností účasti na sportovních turnajích, příměstských letních kempů a pobytového florbalového tábora. Působím zde jak v organizační, tak i v lektorské činnosti. Vymyslela jsem koncept příměstského Kempu se psy (viz Příloha č. 4), který se uskuteční ve dvou termínech v Komunitním centru Vlha v Ďáblicích. Tento kemp je určen oproti příměstskému táboru v Líbeznicích starším dětem ve věku 7-12 let ve dvou termínech 11.–15. 07. 2022 a 01.–05. 8. 2022.

Pro děti jsou nachystané nejrůznější vzdělávací hry na psí téma, jejichž poznatky využijí i v lidském světě jako, např. hry na emoční inteligenci, bezpečnost v digitálním světě a finanční gramotnost, které jsou podle mého názoru velmi důležité i pro běžný život. Naplánovaná je také komentovaná exkurze v Psím útulku Troja, kam budou mít děti možnost donést pejskům nějaký drobný dáreček. Chybět nebude ani zasvěcení do světa canisterapeutických a asistenčních psů, zábavné hry, kvízy a soutěže, porovnávání lidských a psích smyslů, ukázky různých psích sportů a výroba psích hlavolamů. Děti získají konkrétnější představu o tom, co znamená pořídit si psa, jak je třeba se o něho starat, co všechno potřebuje, jak se cvičí, i to, že se psem je třeba omezit některé své soukromé aktivity.

8. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo provést literární rešerši na téma možnosti využití canisterapie a obohatit ji o zkušenosti z vlastní praxe. Cíle bylo dosaženo pomocí studia odborné literatury. Bakalářská práce vychází z monografií o terapiích ve speciální a sociální pedagogice, odborných článků a webových stránek jednotlivých canisterapeutických spolků.

Začátek bakalářské práce byl věnován obecným informacím, které jsou důležité pro úspěšné využití canisterapie. Hned na začátku druhé kapitoly byl vysvětlen pojem canisterapie, bylo přiblíženo, co si pod tímto termínem lze představit, kdo všechno se canisterapie může účastnit, jaký by měl být terapeutický pes a jaká je historie canisterapie. Popsáno bylo také, kdo všechno může být u canisterapie přítomen. Část bakalářské práce byla také věnována průběhu zkoušek canisterapeutických týmů, kde se ukázala nejednotnost průběhu zkoušek u jednotlivých spolků, ke které byly pro lepší představu přiloženy dvě přílohy. Třetí kapitola byla zaměřena na metody a formy canisterapie, ze kterých vyplývá, jakými způsoby je možné canisterapii využít. Metody udávají cíl canisterapie, kterým může být přirozený kontakt psa s klientem zaměřený na zlepšení kvality života a sociálních dovedností (metoda AAA), dalším cílem může být zlepšení psychického nebo fyzického stavu klienta (AAT), odbourání stresu a zlepšení stavu člověka, který se ocitl v krizové situaci (AACR), vzdělávání za pomoci psů (AAE) nebo polohování. Formy nám říkají, jakým způsobem je možné canisterapii využít: individuálně, skupinově, návštěvně, pobytově, rezidentně, jednorázově a krizově. Čtvrtá kapitola ukazuje prospěšnost využití canisterapie u dětí, je zaměřena na podporu dětského vývoje, využití u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a v ústavním zařízení. V další kapitole je předloženo, v čem všem může canisterapie pomáhat seniorům. Šestá kapitola byla věnována jednotlivým typům postižení, bylo popsáno, jakým způsobem může pes pomoci intaktním osobám. Práce ukazuje, jakým způsobem se dá s klienty pracovat, jaké dovednosti, pocity a problémy dokáže pes zlepšit. Sedmá kapitola již kompletně vychází z mé canisterapeutické praxe, jsou v ní obsaženy mé vlastní názory a zkušenosti. Byla v ní představena má vlastní práce v oblasti canisterapie od jejich příprav až po samotný průběh v mateřských školách, základních školách, domovech pro seniory i na letních

táborech pro děti. Následně byly také představeny tři problémové situace, do kterých jsem se dostala a byl předložen způsob jejich řešení.

Téma canisterapie je velmi obsáhlé a vzhledem k charakteru této práce nebylo možné popsat všechny aspekty a specifika. Canisterapie se sice řadí do oboru speciální pedagogiky, ale nepoužívá se pouze u lidí se speciálními vzdělávacími potřebami. Je možné ji využít u všech věkových kategorií, u lidí zdravých i u lidí se znevýhodněním, u jednotlivců i u skupin, pro zlepšení fyzického i psychického stavu, jako pravidelnou podporu i jako jednorázovou pomoc. Proto jako další námět k výzkumu doporučuji zaměřit se například na oblast canisterapie v geriatrii či ve speciální pedagogice.

9. Použité zdroje

9.1 Zdroje tištěné podoby

BICKOVÁ, Jaroslava. *Zooterapie v kostce: minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete*. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1.

GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše aneb Canisterapie*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-789-3

GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál (vydavatelství), 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.

MÜLLER, Oldřich. *Terapie ve speciální pedagogice: teorie a metodika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1075-3.

PETRŮ, Gabriela a Vlasta KARÁSKOVÁ. *Edukační aspekty canisterapie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1957-2.

Povídání o canisterapii. Vyškov: PIAFA, 2000.

SPOUROVÁ, Lenka., Gabriela VÁVROVÁ, Barbora Veselá, Petr HANÁK. *Nové formy vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v ZŠ Ivančická, Moravský Krumlov*, 1. vyd., Havířov: in-PRESS C Z s.r.o., 2013.

STANČÍKOVÁ, Markéta a Jitka ŠABATOVÁ. *Canisterapie v teorii a praxi: sborník her a pomůcek pro praktickou realizaci canisterapie u různých cílových skupin*. Ve Vyškově: Sdružení Piafa, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0.

SVOBODOVÁ, Ivona. *Využití zvířat v zoorehabilitaci*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2010. ISBN 978-80-213-2129-8.

TVRDÁ, Andrea. *Canisterapie: zvíře v sociálních službách*. Praha: Nakladatelství Plot, 2020. ISBN 978-80-7428-366-6.

URBANOVÁ, Michaela a Marika ZOUHAROVÁ. *Canisterapie: možnosti využití psa při práci s žáky v základní škole speciální*. Praha: IPPP - Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2008. ISBN 978-80-86856-37-7.

VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.

Zvířata v domovech nejen pro seniory: příručka pro návštěvní programy, držení a chování zvířat. Praha: Hestia (organizace), 1999. ISBN (kroužková vazba).

9.2 Elektronické zdroje

<https://aacr.estranky.cz/>

<http://www.animoterapie.cz/canisterapie.htm>
<http://www.canisterapeuti.cz>
<https://www.canisterapie.org>
<https://canisterapie-praha.cz>
<http://www.handyhelper.cz>
http://www.inkluzepopol.cz/portal/velke_publicace/metodiky/MP_Metodika.pdf
<https://www.krouzekpp.cz/domovsk%C3%A1-str%C3%A1nka>
<https://ndk.cz/view/uuid:cc154120-496f-11e4-aded-005056827e51?page=uuid:6917f420-725d-11e4-8991-005056827e5>
<https://www.plotknihy.cz/public/uploads/files/pdf/2020/01/27/9788074283666-canisterapie-pdf.pdf1>
<https://www.plotknihy.cz/public/uploads/files/pdf/2020/01/27/9788074283666-canisterapie-pdf.pdf>
<http://kurzy-spp.upol.cz/CD/2/1-01.pdf>
<https://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/forma>
<https://www.pesweb.cz>
<https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2012/03/10.pdf>
<https://www.siriustrebic.cz/>
<https://www.sportovni-kynologie.cz/>
<https://www.tkzp.cz/>

10. Přílohy

Příloha č. 1: canisterapeutický certifikát

Sirius Třebíč

Sirius Třebíč

Palackého 42, 674 01 Třebíč

IČ: 269 87 937

Vydává certifikát

CANISTERAPEUTICKÝ PES

Jméno: Jinx Cofi Capito

Rasa: australský ovčák

Datum narození: 02. 12. 2020

Tetovací číslo / Čip: 900085001107221

Druh zkoušky: ZKOUŠKA ŠTĚŇAT

Platnost: do 18 měsíců věku psa

Jméno psovoda: Lucie Hadžiosmanovičová

SIRIUS TŘEBÍČ, z. s.
Pod školou 555, 250 65 Líbeznice
IČ: 26987937

V Líbeznicích 21. 7. 2021

.....
Razítko a podpis

ŘÁD OCHRANY ZVÍŘAT PŘI VEŘEJNÉM VYSTOUPENÍ A SVODECH CANISTERAPEUTICKÝCH PSŮ SIRIUS TŘEBÍČ

Čl.1

Název a sídlo chovatele pořádajícího veřejné vystoupení

(1) Tento řád ochrany zvířat při veřejném vystoupení a svodech canisterapeutických psů byl zpracován a je určen pro členy Občanského sdružení Sirius Třebíč se sídlem v Třebíči, Palackého 42

Předseda sdružení: Iva Sieberová

(2) Uvedený žadatel - Občanské sdružení Sirius Třebíč, jako sdružení chovatelů canisterapeutických psů v souladu s ustanoveními zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, vydává po projednání a schválení Ústřední komisí pro ochranu zvířat tento „Řád ochrany zvířat při veřejném vystoupení a svodech canisterapeutických psů Sirius Třebíč.“ (dále jen „Řád“).

– Zkušební řád Canisterapeutické zkoušky – Sirius Třebíč.“

Čl. 2

Účel a cíle Řádu

(1) Účelem Řádu je metodicky stanovit podmínky zvířat a pravidla pro ochranu psů a péči o jejich pohodu při

a) svodu za účelem provádění zkoušek, případně přehlídek a hodnocení canisterapeutických psů

b) veřejném vystoupení – použití psů v kontaktu s klientem

(2) Tento Řád neumožňuje použití zvířat pro přípravu a provedení triků nebo výkonů v divadelním a varietním představení, filmu, televizním programu nebo podobném veřejném představení.

⁷⁹ dostupné z:

<https://d6scj24zvfbo.cloudfront.net/8ba39900f76db05060cf693f5a76a76d/200000046-2670f276b3/zkusebnirad.pdf?ph=8b6dd2a51f>

(3) Řád nenahrazuje ustanovení a podmínky stanovené právními předpisy, zejména zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů (např. doklad o provedení stanovených vyšetření zvířat, kontrola zdravotního stavu psů).

Čl. 3

Pořadatel veřejného vystoupení

(1) Předseda sdružení Sirius Třebíč pro pořádání svodů vydá organizační pokyny a stanoví odpovědnou osobu, která jako pořadatel odpovídá při přípravě a průběhu jednotlivých veřejných vystoupení za dodržování a kontrolu Řádu a zabezpečení ochrany a péče o zvířata (dále jen „pořadatel“).

(2) Pořadatel předkládá žádost o stanovení veterinárních podmínek pro veřejné vystoupení Krajské veterinární správě místně příslušné podle místa konaných vystoupení. Součástí žádosti je prohlášení o platnosti tohoto Řádu. Po stanovení veterinárních podmínek a odsouhlasení prohlášení o platnosti Řádu je předkládána žádost o souhlas s pořádáním veřejného vystoupení místně příslušné obci.

(3) Pořadatelem při veřejném vystoupení zvířat může být jen osoba s takovými teoretickými a praktickými znalostmi o zvířatech, aby byla schopna

- a) rozpoznat zjevné příznaky zhoršeného zdravotního stavu zvířat,
- b) zjistit změny v chování zvířat,
- c) určit, zda celkové prostředí je vhodné k zachování zdraví a pohody zvířat,
- d) organizačně zabezpečit ochranu zvířat při pořádání veřejného vystoupení.

4) Osobou odpovědnou za ochranu a péči o pohodu psa při jeho veřejném vystoupení – kontaktu s klientem je podle tohoto Řádu fyzická osoba, která drží nebo chová canisterapeutického psa a provádí s ním činnost v kontaktu s klientem a která s ním splnila podmínky zkoušek uvedené tímto Řádem - proškolený psovod (dále jen „cvičitel psa“).

Čl. 4

Druh zvířat, která se veřejného vystoupení nebo svodu účastní

(1) Řád se vztahuje na dále uvedený maximální počet a druhy zvířat při veřejném vystoupení: Maximální počet jedinců na svodu nesmí přesáhnout 50

Zkoušek se účastní psi obou pohlaví všech plemen a to s průkazem původu i bez něj.

(2) K veřejnému vystoupení lze používat jen zvířata zdravá a v dobré kondici. Ze zkoušek se vylučují háravé feny, březí feny ve druhé polovině březosti, kojící feny.

(3) Aktuální seznam zvířat, včetně údaje o počtu, původu a identifikaci zvířat používaných při veřejném vystoupení, je veden pořadatelem a ten jej předloží na požádání orgánům veterinární správy. Po ukončení svodu tento dokument sdružení zakládá minimálně na dobu 3 let.

(4) Veřejného vystoupení se nemohou zúčastnit psi

- a) kteří neprošli veterinární přejímkou
- b) kteří nebyli řádně přihlášení
- c) psi se zákrokem provedeným v rozporu s ustanovením § 4 odst.1 písm.g), zejména psi s kupírovanýma ušima,
- d) psi agresivní

Čl. 5

Způsob manipulace se zvířaty s popisem a charakteristikou činností prováděných se zvířaty

I. SVOD PRO VÝKON CANISTERAPEUTICKÉ ZKOUŠKY

(1) Zkoušením vycvičenosti canisterapeutických psů se zjišťuje jejich připravenost pro praktický výkon. Canisterapeutické zkoušky kvalifikují psa pro výkon canisterapie pouze v týmu se cvičitelem, se kterým složil zkoušky.

(2) Na zkouškách mohou pod dohledem dospělých osob předvádět canisterapeutické psy i nezletilí cvičitelé starší 15 let.

(3) Řád zkoušek canisterapeutických psů sjednocuje a zpřesňuje systém posuzování jejich vycvičenosti a konkrétně specifikuje jednotlivé chyby a bodové ztráty u stanovených disciplín.

(4) U disciplín poslušnosti je kladen důraz především na cviky týkající se základní ovladatelnosti canisterapeutického psa, cviky související s překonáváním překážek a s obratností canisterapeutického psa a cviky související s působením rušivých vlivů okolního prostředí canisterapeutického psa vycházející z praktických zkušeností.

II. ÚČAST NA ZKOUŠKÁCH

Zkoušek se mohou zúčastnit všichni psi a feny po dosažení věku 6 měsíců. Požadovaný věk musí psi dosáhnout den před konáním zkoušek.

III. ZNÁMKOVÁNÍ A VÝSLEDNÁ KLASIFIKACE

Pro posuzování jednotlivých předmětů se používá 5 stupňová škála. Sečtením bodů ze všech disciplín dostaneme celkový počet bodů za každou zkoušku.

Minimální hranice, která je potřeba ke složení zkoušky, je 70 procent.

IV. DISCIPLÍNY ZKOUŠEK

1. Zkoušky

ZŠ - zkouška štěnat

ZZ – základní zkouška

VZ - všestranná zkouška.

Zkouška štěnat
Ovladatelnost psa na vodítku
Reakce na slabší hluk a pachy
Dotyky cizí osoby po celém těle psa (přítomnost psovoda)
Sedni u nohy psovoda
Aport – předmět si určí psovod
Podávání pamlsků z dlaně i špetky
Pohyb CT týmů kolem sebe –psi na vodítku nebo volně
Privolání

Kriteria pro hodnocení

Tato zkouška je pro štěnata do věku 1 rok.

1) Ovladatelnost psa na vodítku

- Pes na vodítku jde vedle nohy přímým směrem s oblouky vlevo i vpravo. Mírné nepřesnosti nejsou hodnoceny ztrátou. Větší se hodnotí jako drobná chyba. Stálý tah a cukání vodítkem je hrubá chyba až anulování cviku.

2) Reakce na slabší hluk a pachy

- Pes je na vodítku u psovoda. Přichází cizí osoba, která má u sebe látku mírně napuštěnou desinfekcí. Promluví s psovodem a zároveň dává psovi pamlsků z dlaně i špetky prstů. Pes nemusí pamlsky brát, ale nesmí po pamlsku zuřivě chňapat. Poté je asi z dvaceti metrů pohozená plastická láhev s kamínky jako nárazový hluk. Tímto jsou spojeny tři cviky, ale hodnotí se každý zvlášť (2,3 a 6). Psovod odejde od pomocníka (který se psa dotýkal a dával mu pamlsky) pět kroků a psa si přivolá. Může ukázat pamlsků nebo jiný motivační prvek pro přivolání.

3) Dotyky cizí osoby po celém těle psa (přítomnost psovoda)

- Cizí osoba přichází k psovodovi se psem a dotýká se psa po celém těle.

- 4) Sedni u nohy psovoda
 - Pes na vodítku jde s psovodem. Po zastavení se pes posadí u nohy psovoda. Povel je povolen i mírné zatlačení na záď psa.
- 5) Aport – předmět si určí psovod
 - Psa může vydráždit (máváním předmětu kolem psíka a při odhození může psík hned vyběhnout). Předmět musí však psovodovi donést i za použití povelů.
- 6) Podávání pamlsků z dlaně i špetky
 - Neznámá osoba dává psovi pamlssek z dlaně i špetky prstů. Pes nemusí pamlsky brát, ale nesmí po pamlsku zuřivě chňapat.
- 7) Pohyb CT týmů kolem sebe –psi na vodítku nebo volně
 - Psi na vodítku se při chůzi potkávají s ostatními dvojicemi. Nesmí docházet k agresivnímu chování mezi psy. Nevládnutá agresivita vylučuje.
- 8) Přivolání
 - Pes zůstává u pomocníka a psovod poodejde na 5 kroků a psa přivolá. Může použít motivační prvky pro přivolání.

ZZ – základní zkouška
Ovladatelnost psa na vodítku
Reakce psa na hluk a pachy
Objímání psa a mírné tahání za uši, nohy, ocas...
Sedni, lehni na vodítku u nohy psovoda
Aport – předmět psovoda
Podávání pamlsků z dlaně a špetky z prstů
Chůze CT dvojic mezi sebou, psi na vodítku
Chůze psa vedle inv. vozíku
Vzrušivost psa, ukončení a přivolání
Podlézání velkého a překračování malého psa
Kontakt s osobami s fr. holemi a na invalidním vozíku

Kriteria pro hodnocení

- 1) Ovladatelnost psa na vodítku
 - Pes jde u levé nohy psovoda, nesmí předbíhat, vybočovat a zaostávat. Malé změny lze tolerovat. Povel: při vykročení, změně rytmu chůze a obrazech za pochodu "K noze". Pro zastavení "Sedni".
- 2) Reakce na hluk a pachy
 - Psovod se psem na vodítku prochází prostorem kde jsou silně pachové předměty (látky - hadry napuštěné desinfekci, parfémem, apod.). Pes nesmí reagovat na tyto látky agresivně ani bázlivě. Při chůzi ze vzdálenosti 5m upustí pomocník plechový tábak nebo způsobí jiný odpovídající hluk. Čím slabší tím blíže ke psu. Pes nesmí reagovat na hluk agresivně ani bázlivě.

- 3) Objímání psa a mírné tahání za uši, nohy, ocas...
 - Cizí osoba přijde k psovi, obejmeme ho kolem krku, poté psa mírně tahá za různé části těla. Hodnotí se chování psa. Agresivita vylučuje. Při tahání se může pes otočit, ucuknout apod., ale nesmí být agresivní.
- 4) Sedni, lehni na vodítku u nohy psovoda
 - Pes je na vodítku u levé nohy. Na pokyn rozhodčího dá psovod povel psu k vykonání polohy. Pes na tento povel provede změnu. Opakování povelu je chybou. Donucení psa k provedení polohy je hodnota za polohu anulovaná.
- 5) Aport – předmět psovoda
 - Psovod použije předmět, který má pes rád. Na pokyn rozhodčího psovod odhodí předmět do vzdálenosti alespoň 5 ti metrů. Vyšle psa pro aport. Pes vyběhne, uchopí, přinese a předá. Drobnou chybou je vyběhnutí psa před povel, překusování předmětu, pomalý návrat, nepředání, více povelů. Hrubá chyba je nepřinesení předmětu k psovodovi alespoň na vzdálenost 2 kroků. Nesplnění je nevyběhnutí, nezájem, neuchopení předmětu.
- 6) Podávání pamlsků z dlaně a špetky z prstů
 - Pes musí brát pamlsek bez ohrožení podávajícího. Případně nemusí mít o pamlsek zájem. Rozhodčí může u psů se slabým pokrmovým reflexem použít podání hračky. Agresivita psa vylučuje ze zkoušky. Obava psa je hodnocená jako hrubá chyba.
- 7) Chůze CT dvojic mezi sebou
 - Psi jsou na vodítku, CT dvojice se postaví do řady s odstupem, aby pohodlně mohla kolem projít další dvojice a bylo zabráněno event. napadení psů. Jedna dvojice se proplétá stojící řadou a postaví se na konec řady. Pokračuje další dvojice. Pokud některý pes se projeví částečnou, ale ovladatelnou nesnášenlivostí je z dalšího posouzení odvolán, ale není ze zkoušky vyloučen. Je dále přezkušován pro práci jednotlivce se zaměřením na přístup k lidem. Nesmí pracovat tam, kde se pohybuji další zvířata.
- 8) Chůze psa vedle inv. vozíku
 - Pes jde na vodítku u nohy psovoda a na druhé straně má invalidní vozík. Nesmí se plést pod kola inv. vozíku nebo omezovat pohyb vozíku.
- 9) Vzrušivost psa, ukončení a přivolání
 - Psa psovod nebo pomocník rozdovádí (například hračkou). Na povel rozhodčího psovod psa uklidní a přivolá povel. Povel k uklidnění psa je na psovodovi. K opakování povelů se přihlíží v hodnocení.
- 10) Podlézání velkého a překračování malého psa
 - U psů jsou psovodi a můžou psa uklidňovat. K podlézání jsou psi s kohoutkovou mírou větší jak 50 cm. Hodnotí se klid a ochota psa. Agresivita znamená vyloučení psa. Neumožnění ze strany psa je nesplnění cviku.
- 11) Kontakt s osobami s fr. holemi a na invalidním vozíku
 - Pes je na vodítku u psovoda a jdou k postiženému, který si psa pohladí. Agresivita při pošuchování holí je vylučující. Uskakování a prudké pohyby jsou hrubá chyba.

VZ – všestranná zkouška
Ovladatelnost psa bez vodítka
Reakce psa na hluk a pachy
Objímání psa a mírné tahání za uši, nohy, ocas...
Sedni, lehni bez vodítka u nohy psovoda
Aport – předmět cizí
Podávání pamlsků z dlaně a špetky z prstů
Chůze CT dvojic mezi sebou, psi na vodítku
Chůze psa vedle inv. vozíku
Vzrušivost psa, ukončení a přivolání
Podlézání velkého a překračování malého psa
Kontakt s osobami s fr. holemi a na invalidním vozíku
Ovladatelnost psa na vodítku – vede cizí osoba
Odložení psa na vzdálenost 5 m
Položení psa na bok a položení hlavy cizí osoby na psa

- 1) Ovladatelnost psa bez vodítka
 - Pes jde u levé nohy psovoda, nesmí předbíhat, vybočovat a zaostávat. Malé změny lze tolerovat. Povel se mohou dát při vykročení, změně rytmu chůze a obrazech za pochodu.
- 2) Reakce na hluk a pachy
 - Psovod se psem na vodítku prochází prostorem kde jsou silně pachové předměty (látky - hadry napuštěné desinfekcí, parfémem, apod.). Pes nesmí reagovat na tyto látky agresivně ani bázlivě. Při chůzi ze vzdálenosti 5m upustí pomocník plechový táč nebo způsobí jiný odpovídající hluk. Čím slabší tím blíže ke psu. Pes nesmí reagovat na hluk agresivně ani bázlivě.
- 3) Objímání psa a mírné tahání za uši, nohy, ocas...
 - Cizí osoba přijde k psovi, obejmě ho kolem krku, poté psa mírně tahá za různé části těla. Hodnotí se chování psa. Agresivita vylučuje. Při tahání se může pes otočit, ucuknout apod., ale nesmí být agresivní.
- 4) Sedni, lehni bez vodítka u nohy psovoda
 - Pes je u levé nohy. Na pokyn rozhodčího dá psovod povel psu k vykonání polohy. Pes na tento povel provede změnu. Opakování povelu je chybou. Donucení psa k provedení polohy je hodnota za polohu anulovaná.
- 5) Aport – předmět cizí
 - Psovod použije předmět, který určí rozhodčí. Rozhodčí odhodí předmět do vzdálenosti alespoň 5 metrů. Psovod vyjde na pokyn rozhodčího psa pro aport. Pes vyběhne, uchopí, přinese a předá psovodovi. Drobnou chybou je vyběhnutí psa před povel, překusování předmětu, pomalý návrat, nepředání do ruky, více povelů. Hrubá chyba je nepřinesení předmětu k psovodovi alespoň na vzdálenost 1 kroku. Nesplnění je nevyběhnutí, nezájem, neuchopení předmětu či nepřinesení předmětu k psovodovi.

- 6) Podávání pamlsků z dlaně a špetky z prstů
 - Pes musí brát pamlsky bez ohrožení podávajícího. Případně nemusí mít o pamlsky zájem. Rozhodčí může u psů se slabým pokrmovým reflexem použít podání hračky. Agresivita psa vylučuje ze zkoušky. Obava psa je hodnocena jako hrubá chyba.
- 7) Chůze CT dvojic mezi sebou
 - Psi jsou na vodítku, CT dvojice se postaví do řady s odstupem, aby pohodlně mohla kolem projít další dvojice a bylo zabráněno event. napadení psů. Jedna dvojice se proplétá stojící řadou a postaví se na konec řady. Pokračuje další dvojice. Pokud některý pes se projeví částečnou, ale ovladatelnou nesnášenlivostí je z dalšího posouzení odvolán a může složit pouze základní zkoušku.
- 8) Chůze psa vedle inv. vozíku
 - Pes jde na vodítku u nohy psodova a na druhé straně má invalidní vozík. Nesmí se plést pod kola inv. vozíku nebo omezovat pohyb vozíku.
- 9) Vzrušivost psa, ukončení a přivolání
 - Psa psodov nebo pomocník rozdovádí (například hračkou). Na povel rozhodčího psodov psa uklidní a přivolá povel. Povel k uklidnění psa je na psodovi. K opakování povelů se přihlíží v hodnocení.
- 10) Podlézání velkého a překračování malého psa
 - U psů jsou psodovi a mohou psa uklidňovat. K podlézání jsou psi s kohoutkovou mírou větší jak 50 cm. Hodnotí se klid a ochota psa. Agresivita znamená vyloučení psa. Neumožnění ze strany psa je nesplnění cviku.
- 11) Kontakt s osobami s fr. holemi a na invalidním vozíku
 - Pes je na vodítku u psodova a jdou k postiženému, který si psa pohladí. Agresivita při pošťuchování holí je vylučující. Uskakování a prudké pohyby jsou hrubá chyba.
- 12) Ovladatelnost psa na vodítku – vede cizí osoba
 - Pes jde na vodítku u nohy cizí osoby, nesmí předbíhat, vybočovat a zaostávat. Malé změny lze tolerovat. Je možné, aby šel vedle psa z druhé strany psodov a usměřňuje povely psa – může ale obdržet pouze 3 body při korektním provedení úkolu
- 13) Odložení psa na vzdálenost 5 m
 - Psodov odchází se psem u nohy bez vodítka, odloží psa ve vzdálenosti 5 m a vrátí se k rozhodčímu a dají se do hovoru. Na pokyn rozhodčího se psodov může vrátit k psovi a společně se psem se vrátí k rozhodčímu. Je na psodovi, zdali odloží psa sedícího nebo ležícího.
- 14) Položení psa na bok a položení hlavy cizí osoby na psa
 - Psodov položí na podložce vedle cizí osoby psa na bok. Osoba si psa hladí a položí si na něj hlavu nebo si k psovi přilehne. Psodov může psa usměřňovat, ale nesmí ho nutit násilím.

Čl. 4

Druh zvířat, která se účastní canisterapeutických zkoušek

1. Řád se vztahuje na dále uvedený maximální počet a druhy zvířat při zkouškách.

Minimální počet zvířat, kteří se zkoušek účastní je 5, maximální počet je 15, po odsouhlasení účastníků CT zkoušek v daný den, může být navýšen na maximální počet 17.

Zkoušek se účastní psi bez ohledu na velikost, plemeno, s průkazem původu i bez něj. Háravé feny a feny v druhé polovině březosti jsou ze zkoušek vyloučeny.

2. Ke zkouškám lze připustit jen zvířata zdravá a v dobré kondici. Ta, která jsou řádně vakcinována, a to nejen zákonem danou vakcínou proti vzteklině, ale i dalšími vakcínami proti přenosným chorobám- hepatitida, psinka, parvoviroza = DPPi + leptospiróza = L atd. a jsou také pravidelně odčervovaná (1x za 3 měsíce- stopnutí vývojového stádia endoparazitů).

3. Aktuální seznam zvířat, včetně údajů o počtu, původu a identifikaci psů účastnících se zkoušek, je veden pořadatelem, ten jej na požádání předloží orgánům veterinární správy.

Po ukončení zkoušek se tento dokument archivuje po dobu 5 let.

4. Podle tohoto Řádu se zkoušek neúčastní:

- a)** psi a feny mladší 12 měsíců u malých plemen a psi a feny mladší 18 měsíců u plemen středních, velkých a obřích, hárající feny, březí feny ve druhé polovině březosti, kojící feny do 50 dnů po porodu
- b)** feny nebo psi bez stanovení horní věkové hranice, kteří jsou nemocní nebo podezřelí z onemocnění, které by ovlivnilo jejich výkon nebo jim působilo bolest, utrpení nebo poškození jejich zdravotního stavu
- c)** feny nebo psi agresivní vůči lidem i ostatním psům
- d)** feny nebo psi se zákrokem provedeným v rozporu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. g) zákona na ochranu zvířat proti týrání, zejména psi s kupírovanýma ušima
- e)** feny nebo psi pod vlivem zakázaných látek (doping) nebo, které účastník (majitel) odmítl podrobit vyšetření, jež bylo při podezření z užití těchto látek požadováno k jejich zjištění
- f)** feny nebo psi, jejichž kondice neodpovídá předpokládané zátěži

⁸⁰ dostupné z:

https://www.canis-sdruzeni.cz/images/DOKUMENTY_CTSDRUZ/zkusebnirad_pro_web.pdf

Čl. 5

Způsob manipulace se zvířaty s popisem a charakteristikou činností prováděných se zvířaty

I. Účel složení canisterapeutických zkoušek

1. Jednotlivými canisterapeutickými zkouškami (disciplíny ZŘ) se zjišťují charakterové vlastnosti psů pro praktický výkon canisterapie. Canisterapeutické zkoušky kvalifikují psa pro výkon canisterapie pouze v týmu s psovodem, se kterým zkoušky složil. Jeden psovod se může zúčastnit zkoušek v jeden den s více psy bez časového odstavu. Jeden pes může absolvovat zkoušky se dvěma psovody v jeden den.
2. Zkoušek se může jako psovod zúčastnit pouze osoba starší 18 let, morálně bezúhonná, a fyzicky, psychicky a mentálně schopná aktivně vykonávat canisterapeutickou praxi a řešit situace, které tato praxe přináší. Nými certifikovaní psi jsou určeni pro výkon canisterapeutické praxe u klientů (sociálních služeb, ve školských zařízeních, zdravotnických zařízeních, u potřebných jednotlivců v domácnostech) a na akcích pro širokou veřejnost, nejsou však určeni pro naplnění osobních potřeb klienta (nenahrazují psy se speciálním výcvikem pro konkrétní osobu s handicapem).
3. Zkušební řád pro canisterapeutické psy přesně vymezuje, určuje a posuzuje charakterové vlastnosti psů. U disciplín poslušnosti je kladen důraz především na jednotlivé úkony týkající se základní ovladatelnosti canisterapeutického psa.
4. Zkoušky konkrétně specifikují jednotlivé chyby, za které se snižuje bodové ohodnocení jednotlivých disciplín.

II. Účast na zkouškách

Zkoušek se mohou zúčastnit psi a feny různých ras, s průkazem původu i bez něj. Nejnižší věková hranice je 12 měsíců u malých plemen (kohoutková výška do 25 cm), 18 měsíců u středních, velkých a obřích plemen. Požadovaný věk musí feny i psi dosáhnout den před konáním zkoušek.

III. Popis jednotlivých zkoušek-disciplín:

Seznámení účastníků canisterapeutických zkoušek s ustanoveními zákona č. 246/1992 Sb. Na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů a s vyhláškou 192/2004 Sb. o ochraně zvířat při chovu, veřejném vystoupení nebo svodu.

1. Postoj psa k cizím lidem

Majitelé psů mezi sebou hovoří, smějí se, podávají si ruce. Psi jsou volně nebo

Čl. 5

Způsob manipulace se zvířaty s popisem a charakteristikou činností prováděných se zvířaty

I. Účel složení canisterapeutických zkoušek

1. Jednotlivými canisterapeutickými zkouškami (disciplíny ZŘ) se zjišťují charakterové vlastnosti psů pro praktický výkon canisterapie. Canisterapeutické zkoušky kvalifikují psa pro výkon canisterapie pouze v týmu s psovodem, se kterým zkoušky složil. Jeden psovod se může zúčastnit zkoušek v jeden den s více psy bez časového odstupu. Jeden pes může absolvovat zkoušky se dvěma psovody v jeden den.

2. Zkoušek se může jako psovod zúčastnit pouze osoba starší 18 let, morálně bezúhonná, a fyzicky, psychicky a mentálně schopná aktivně vykonávat canisterapeutickou praxi a řešit situace, které tato praxe přináší.

Námi certifikovaní psi jsou určeni pro výkon canisterapeutické praxe u klientů (sociálních služeb, ve školských zařízeních, zdravotnických zařízeních, u potřebných jednotlivců v domácnostech) a na akcích pro širokou veřejnost, nejsou však určeni pro naplnění osobních potřeb klienta (nenahrazují psy se speciálním výcvikem pro konkrétní osobu s handicapem).

3. Zkušební řád pro canisterapeutické psy přesně vymezuje, určuje a posuzuje charakterové vlastnosti psů. U disciplín poslušnosti je kladen důraz především na jednotlivé úkony týkající se základní ovladatelnosti canisterapeutického psa.

4. Zkoušky konkrétně specifikují jednotlivé chyby, za které se snižuje bodové ohodnocení jednotlivých disciplín.

II. Účast na zkouškách

Zkoušek se mohou zúčastnit psi a feny různých ras, s průkazem původu i bez něj. Nejnižší věková hranice je 12 měsíců u malých plemen (kohoutková výška do 25 cm), 18 měsíců u středních, velkých a obřích plemen. Požadovaný věk musí feny i psi dosáhnout den před konáním zkoušek.

III. Popis jednotlivých zkoušek-disciplín:

Seznámení účastníků canisterapeutických zkoušek s ustanoveními zákona č. 246/1992 Sb. Na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů a s vyhláškou 192/2004 Sb. o ochraně zvířat při chovu, veřejném vystoupení nebo svodu.

1. Postoj psa k cizím lidem

Majitelé psů mezi sebou hovoří, smějí se, podávají si ruce. Psi jsou volně nebo

když už hra končí apod... Psovod musí psa zklidnit a pes nesmí reagovat na další podněty ke hře bez povelu psovoda.

6. Zachování klidu

a) ve skupině – pes prochází skupinou lidí. Všichni najednou ho začnou hladit, hlasitě se smát. Nečekaně někdo vykřikne, další upustí před psem berli, otevře se neočekávaně před psem deštník a někdo zvedne hůl, aby na něco ukázal.

Důvod: Při návštěvách, kdy dochází ke spontánnímu vítání může dojít k pádu berle, klienti do sebe strkají, aby byli co nejdříve u psa. Pes musí tuto situaci vyhodnotit tak, že se nejedná o výpad proti němu nebo psovodovi.

b) u jednotlivce – rozhodčí si klekne a začne hledět psovi přímo do očí, zatahá ho za uši, sahá mu na čenich, ocas a tlapky, strká do něj prstem.

Hodnotí se – u obou bodů reakce psa. Pes by měl zůstat klidný, může se však otočit, nesmí však z důvodu strachu utéci.

Důvod: při návštěvách dochází často ke kontaktu „z očí do očí“, klient se může neopatrným pohybem zachytit za srst psa, dotknout se blízkosti oka spod.

7. Přímé setkání

Rozhodčí nebo figurant se na invalidním vozíku přiblíží zezadu k pomale jdoucímu psovodovi se psem. Chvilí jdou společně, pes vedle vozíku. Po chvíli se zastaví, rozhodčí (nebo figurant) psa hladí, objímá a snaží se vyzvednout psa k sobě na klín. Malého psa může psovod na klín posadit sám.

Také se odzkouší reakce jedince na chůzi vedle osoby s berlemi, francouzskými holemi nebo chodítkem

Hodnotí se – chůze psa u vozíku, dále pak chůze psa vedle osoby o berlích, francouzských holích nebo s chodítkem a ochota a vstřícnost k mazlení. Pes nesmí z klína seskočit sám. Psovod musí poznat, kdy chce pes činnost ukončit.

Důvod: V běžném životě se pes málokdy setkává s lidmi na invalidním vozíku nebo se málokdy setká s osobou o berlích nebo s francouzskými holemi, chodítkem a pod., je třeba jeho ochota k těmto lidem jít

8. Manipulace se psem a jeho přizpůsobivost a ochota k ní

Psovod si losem vytáhne jednu z modelových situací (slovní popis) a za spolupráce asistentů tuto situaci namodeluje s vlastním psem. Hodnotí se způsob manipulace, komunikace psovoda se psem, klid psa, důvěra, spolupráce.

- a) Situace č. 1, velký pes: asistent sedí na vozíku a psovod k němu psa přivede na česání – postaví ho nejprve před sedícího asistenta (kolmo na jeho kolena), aby bylo možné psa česat od hlavy k ocasu, dále ho postaví tak, že zabezpečí hlavu psa (případ klienta, který se psa bojí) a postaví ho tak, aby asistent mohl psa česat, aniž by hlava byla blízko, dále postaví psa tak, aby

pes byl vedle vozíku a nechal se česat
Situace č. 1, malý pes: psovod psa postaví na vozík kolmo na kolena asistenta (tlapky vedle asistenta), posadí na klín zády k asistentovi, položí na klín

- b) Situace č. 2, všichni psi: psovod psa postaví tak, aby pod ním (dle jeho velikosti) mohl prolézt člověk, bylo možné kutálet míč, poslat autíčko... Po provedení pootočí psa cca o 45 stupňů k provedení stejné aktivity. Pes má zůstat v klidu stát, nesadat si, nebránit se postoji, neprojevoovat strach z předmětů či osoby pod ním
- c) Situace č. 3, všichni psi: psa na vodítku provede psovod obručí drženou kolmo k zemi a o zem opřenou. Nejde o výcvikovou věc (jako například prolézání tunelem, skok obručí) – pouze o důvěru a ochotu
- d) Situace č. 4, všichni psi: pes si nechá od asistenta zapnout obojek a na něj uvázat mašli z lehkého šátku, obléct canisterapeutický postroj. Psovod usnadňuje asistentovi provedení tohoto úkolu

Důvod: Při canisterapii u různých klientů je třeba k nim různě přistupovat. Psa by neměla vyvést z míry žádná manipulace s ním, měl by být klidný, spolupracovat, měla by být vidět důvěra psa vůči psovodovi a ochota se přizpůsobit a setrvat v klidu. Nejde o zkoušku z řešení situace, ale jde o spolupráci psa a psovoda.

9.

a) Uložení psa vedle ležícího člověka

Není třeba, aby pes ležel na boku (nejde o polohování), jde o uložení psa tak, aby člověk ležící na zádech ho mohl hladit, dotýkat se ho. Pes by měl být uvolněný a v klidu se nechat hladit.

Důvod: někteří klienti nezvládají jiný kontakt než vleže, nedosáhnou na psa, který je ve větší vzdálenosti, nenatáhnou se k němu. Pes by měl být ochotný k tomuto typu kontaktu.

b) Reakce na rychlý pohyb a nečekaný hluk spojený s pádem

Pes je veden na vodítku. Kolem proběhne asistent. Po chvíli proběhne znovu, zkříží cestu psovi, upadne a upustí tašku naplněnou rachotícím materiálem. Hodnotí se – reakce psa na člověka, nečekaný hluk a zvládnutí momentu překvapení. Pes se může leknout, nesmí však na člověka na zemi zavrčít, vycenit zuby nebo zaútočit

Důvod: U psů, kteří nepřijdou do styku s výraznějším hlukem, navíc spojeným s pádem člověka, může dojít vlivem úleku k agresivní reakci.

10. Nesení psa

Jeden z asistentů- účastníků CT zkoušek- zdvihne psa ze země nebo ze zvýšeného stanoviště a nese jej asi 10 m. Je možné předat psa další osobě, nebo následně postavit na zem.

U velkých a obřích plemen je pes položen na plachtu a společně ho přenáší dva až čtyři lidé na určené místo vzdálené asi 10 m.

Hodnotí se – klid psa při zvedání a přenášení.

Důvod: Může nastat situace, kdy se psem budou muset manipulovat osoby z IZS, v případě zranění psovoda i bez jeho přítomnosti.

Při zkoušení této disciplíny je psovod vzdálen od místa, kde ke zkoušení přenášení jedince dochází. Psovod na začátku disciplíny předá psa na vodítku rozhodčímu a odejde, nesmí situaci nijak ovlivňovat a zasahovat do ní.

V průběhu celých zkoušek rozhodčí sleduje vztah mezi psem a psovodem. Všimá si intonace hlasu při práci se psem, zda psovod psa pochválí za dobře zvládnutou zkoušku, zda ho odmění pamlskem, zda pes poslouchá rád nebo ze strachu. Pozoruje také, zda pes nereaguje negativně na vztáhnutí ruky k pohlazení úhybným manévrem. Sleduje samozřejmě i chování psovoda. Jeho psychické zvládnutí zkoušek. Zda není psovod ve stresu, který by se negativně odrážel na psychice psa a na jeho výkonu. Kladně je hodnocen jen ten pes, který reaguje v jednotlivých zkouškách klidně, je poslušný a neprojeví agresivní reakci. V případě jakékoliv agrese psa je jeho zkoušení ihned ukončeno a z dalšího zkoušení je pes vyloučen.

3. Pomůcky

Při zkouškách canisterapeutických psů nesmí být používány pomůcky, s nimiž by mohlo dojít k poškození zdraví, bolesti nebo snížení pohody psa.

Při jednotlivých zkouškách jsou používány následující pomůcky:

Zkouška č. 2 – jakýkoliv desinfekční prostředek používaný ve veterinárních, sociálních

a zdravotnických zařízeních

Zkouška č. 4 - miska pro psa

Zkouška č. 5 – hračky pro psy

Zkouška č. 6 a – francouzské hole, deštník

Zkouška č. 6 b - podložka pro zkoušejícího

Zkouška č. 7 – mechanický invalidní vozík, francouzské hole, chodítko

Zkouška č. 8 – **hřebeny**, látkový míč, obojek, šátek, různé postroje, skládací obruč

Zkouška č. 9a – karimatka, deka nebo matračka

Zkouška č. 9 b - taška s rachotícím materiálem např. PET lahve naplněné kamínky, staré pokličky z hrnců apod., plechovky

Zkouška č. 10 – plachta nebo deka pro přenášení těžších psů

Žlutě vyznačené položky (miska, hračka, hřeben) si přinese psovod, ten je také vybaven vlastními pamlsky

Příloha č. 4: příměstský Kemp se psy, informace na webových stránkách⁸¹

Má Vaše dítě rádo psy? Pokud ano, náš psí kemp je ten správný zážitek, který si rozhodně užije. Podívejte se níže na podrobnější informace a sestavený program.

Kemp obsahuje:

- ukázky různých psích sportů, které si společně vyzkoušíme
- zasvěcení do světa canisterapeutických a asistenčních psů
- zábavné hry, které pomohou lépe poznat a pochopit nejen psí svět
- výrobu hlavolamů pro pejsky
- návštěvu Psího útulku Troja
- porovnávání našich smyslů s těmi psími
- vyzkoušení si, jaké to je starat se o pejska
- aktivity zaměřené na emoční inteligenci, finanční gramotnost a bezpečnost v digitálním světě
- soutěže, závěrečný kvíz a hledání pokladu

Kemp je vhodný pro všechny děti. Nerozhoduje, jestli psa doma máte či ne. Vaše dítě si z kempu odnese plno nových informací a poznatků z psího světa. Po celou dobu dopoledního programu s dětmi bude trávit čas mladá a hravá fenečka australského ovčáka Jinx, která se dlouhodobě věnuje práci s dětmi. Podívat se za dětmi přijedou i další pejsci, a to podle počtu přihlášených dětí.

Cena: 3400 Kč

Program dne:

7:30 - 8:30 příchod dětí
8:30 - 16:30 program
16:30-17:00 odchod dětí

Termíny:

11. – 15. 7. 2022
1. - 5. 8. 2022

Lokalita: Praha 8 - Ďáblice, Komunitní centrum, Vlna, Osinalická 1069/26

Věk dětí: 7–12 let

Cena zahrnuje: oběd, 2x svačina, pitný režim, vyškolení vedoucí, pronájem místa, materiál na aktivity, odměny

⁸¹ dostupné z: <https://www.krouzekpp.cz/kempy>

Další důležité informace: Nejpozději 2 týdny před zahájení tábora Vám přijdou podrobné informace na email např. s dokumentem o vyplnění bezinfekčnosti atd.

Vedoucí: O vaše děti se budou starat zkušené vedoucí, kteří mají praxi v práci s dětmi předškolního i školního věku.

Máte otázku, na kterou jste nezískali odpověď? Kontaktujte nás na email lucie@krouzekpp.cz nebo volejte na číslo **606 465 067**. Rádi Vaše dotazy zodpovíme.

11. Seznam příloh

Příloha č. 1: canisterapeutický certifikát

Příloha č. 2: zkušební řád spolku Sirius Třebíč, z. s.

Příloha č. 3: Canisterapeutické zkoušky spolku Jižní Morava, z. s.

Příloha č. 4: příměstský Kemp se psy, informace na webových stránkách